

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně za použití literatury a informačních pramenů uvedených v seznamu na konci této publikace.

Souhlasím, aby tato práce byla zveřejněna zařazením do knihovny FPF SU v Opavě a Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a na internetové stránky ITF.

Poděkování

Děkuji za vedení práce, za konzultace a cenné rady panu prof. PhDr. Vladimíru Birgusovi.

Za ochotu se osobně setkat a odpovědět na mé otázky, za poskytnutí osobních údajů, náhledů fotografií a kontaktů na další autory děkuji Ladislavu Vavříkovi, Vojtěchu Bartkovi, Martinu Popelářovi, Františku Řezníčkovi, Jiřímu Kudělkovi, Vladimíru Šulcovi, Michalu Kubíčkovi, Jiřímu Žižkovi, Kláře Řezníčkové, Jaroslavu Kociánovi, Kateřině Chytilové, Evě Palkovičové a také děkuji své ženě Ivoně za trpělivost a pomoc při práci.

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Stručná historie dokumentární fotografie v Ostravě do roku 1989	8
3. Dokumentární fotografie v Ostravě po roce 1989	14
3.1. Vybraní autoři dokumentární fotografie v Ostravě po roce 1989.....	21
3.1.1. Viktor Kolář	21
3.1.2. Vojtěch Bartek.....	26
3.1.3. Jiří Kudělka	31
3.1.4. František Řezníček.....	33
3.1.5. Ladislav Vavřík.....	35
3.1.6. Martin Popelář.....	37
3.1.7. Alexandr Satinský	40
3.1.8. Michal Kubíček	42
3.1.9. Eva Palkovičová.....	46
3.1.10. Jiří Žižka.....	48
3.1.11. Jaroslav Kocián	50
3.1.12. Klára Řezníčková.....	52
3.1.13. Kateřina Chytilová.....	54
4. Závěr.....	56
Použitá literatura a informační prameny	58
Jmenný rejstřík.....	62

1. Úvod

Motivů, proč jsem si vybral toto téma, je několik. Jedním z mnoha může být osobitá charakteristika z textu písně Jarka Nohavici „*Ostrava je region rázovitý*“ nebo prostě jen to, že jsem se v tomto „*rázovitém*“ kraji narodil. Dalším důležitým motivem pro mne při výběru tématu této bakalářské diplomové práce bylo také to, že se osobně cíleně věnuji dokumentární fotografii, i když ne výhradně v Ostravě, ale v jejím širokém okolí. Dále jsem byl veden osobním zájmem poznat ještě důkladněji místní autory a jejich tvorbu.

Právě prostředí tohoto kraje je specifickým motivem tvorby pro již několik generací umělců. A nejen pro ty, co se tu narodili, ale také pro ty, kteří se zde z často velmi jednoduchých důvodů postupně usídlili. Všichni tito tvůrčí lidé zdejší prostředí bezpochyby kultivují, ale ne zvnějšku, nýbrž zevnitř. Začínají u sebe a jejich umění se vrývá do duší nás – diváků.

Tvorba většiny umělců je často formována nejbližším okolím a myslím si, že pro ostravské tvůrce to platí dvojnásob. Pro mne jsou důležití především tvůrci, kteří víceméně objektivně či subjektivně fotograficky dokumentují život Ostravy posledních několika, pro historii možná málo, zato pro osudy lidí bouřlivých let. Záměrně personifikuji toto město, protože je plné různých osudů a živoucích či opuštěných míst, objektů a zákoutí. Osudem tohoto města je člověk a cílem mé diplomové práce jsou lidé, kteří jej umí citlivě vnímat a fotograficky zaznamenat skrze vše, co byl, je a míní být.

Rád bych zakončil tyto první řádky mé práce výstižnou citací jednoho z nejvytrvalejších pozorovatelů Ostravy – Viktora Koláře:

„Ostrava není místem pro velké špacíry, ale zato má místa velké intenzity, chcete-li. Stačí se zastavit a vidět běžet nefalšovaný film života. Drsný, málo barevný, ale pravdivý.“¹

¹ Kolář, V.: Baník Ostrava. ExPose Verlag, Berlin, 1986

Vnímavý pozorovatel možná při slovech „*drsny, málo barevný*“ namítne, že se Ostrava v mnohém změnila. Ano, možná, ale podle mne jsou to jen kosmetické změny vedoucí k zatraktivnění některých míst, kterých si povšimne při předem připravených akcích spíš turista – konzument. Ale přiznejme si, co by tu jindy pohledával? Uvnitř v lidech je Ostrava stále stejná – zjednodušenými slovy Viktora Koláře je to „...*masa lidských těl, masa hledajících srdcí. Konec konců nalézajících osvěžující klima družných hospůdek či vlastních panelových bytů.*“¹ To se za těch dvacet let od tohoto výroku víceméně nezměnilo.

¹ Kolář, V.: Baník Ostrava. ExPose Verlag, Berlin, 1986

2. Stručná historie dokumentární fotografie Ostravy do roku 1989

Jaké byly a vlastně stále jsou specifické motivy těch několika generací dokumentujících fotografů Ostravy? Bezesporu je tvoří dějiny upevňování mocenských a hospodářských vlivů různých skupin lidí a států, jež si na toto území činili nárok. V této historii se odráží způsoby a intenzita osidlování a hospodaření obyvatel stále se rozpínajícího území Ostravy. Není mým úkolem zabývat se vysvětlováním dějin Ostravy, ale jaké okruhy motivů hnaly a ženou dokumentární fotografy k vytrvalé práci.

Jsou zde především dva okruhy motivů. První je sociální. Tvoří ho od období průmyslové revoluce stoupající zaměstnanost obyvatel v průmyslu, přesněji v hornictví a hutnictví. (V dnešní postindustriální době je naopak tendence prudce klesající zaměstnanosti v průmyslu obecně.) Dále sem patří různorodý původně moravský, slezský, polský a německý, nově i slovenský a český původ obyvatel. Z toho vyplývá specificky místní způsob komunikace, trávení volného času a směsice různorodých tradic i architektury. Dalším z řady motivů je okruh motivů hospodářských. Patří sem především v čase různý ideově ovlivněný způsob zacházení s krajinou a jejími zdroji. Všechny tyto motivy byly a jsou více nebo méně vyvažovány subjektivními motivy rozumu a srdce každého dokumentaristy.

Exkurze za fotografií minulého století na Ostravsku by klidně mohla začít v Ostravském muzeu nebo ve Slezském zemském muzeu v Opavě. V jejich depozitářích jsou tisíce snímků, jejichž dokumentaristická hodnota je vyšší než umělecké ambice. Mnohým však nechybí půvab a výtvarný ráz. Jiné mají jednoznačně funkci dokumentovat. Většina z nich vznikala v třicátých a čtyřicátých letech

dvacátého století.¹ V tomto období) se fotografií v Ostravě zabývala celá řada fotografů – živnostníků i amatérů, jejichž činnost má v Ostravě počátky v roce 1913. Z řad těchto fotografů –živnostníků dokumentárně vyčníval **Viktor Kolář st.** a mezi amatéry pak například **Jan Chleboun**, který se volně zabýval dokumentováním všedního života a práce dělníků Ostravy.

Obrovské hospodářské a sociální změny v Ostravě se po 2. světové válce a především pak po roce 1948 nutně projevovaly námětově ve fotografii místních autorů. Po roce 1948 byla tvorba a celkově kultura zcela podřízena stranickému řízení. Svoboda projevu a nezávislost tvůrců byla úplně potlačena. V uměleckém a dokumentárním projevu především bylo ideové a výchovně pozitivní poslání preferováno před hodnotami umělců. Tzv. socialistický realismus byl povýšen na jedinou metodu umělecké tvorby. V Ostravě tak vznikaly patetické snímky s budovatelskou tematikou z prostředí stavby NHKG, sídliště Poruba nebo prvomájových manifestací atd. Mezi autory socialistického realismu této doby patřili fotografové **Karel Vojkovský** s cyklem *Stavba trati míru* z roku 1951, **František Firličinský** s fotografiemi *U koksárenských pecí*, *Závodní tělovýchova* z roku 1951, dále **Bohumír Kuchař** s fotografiemi *Kulturní program na oslavách v Ostravě* z roku 1952 nebo **Karel Kania** zaměstnanec propagačního oddělení VŽKG s fotografiemi *Z válcovny trub*, *Vrtání skály* z roku 1951 a *Svazačky zdraví první máj* z roku 1953. Jeho fotografie byli pravidelně publikovány a oceňovány. (např. výstava v roce 1959 v Domě umění v Ostravě). Další ostravští fotografové - reportéři pracovali pro tisk, např. **Květoslav Kubala** nebo **Věnek Švorčík** pro ČTK. Věnek Švorčík získal pátou cenu v soutěži zpravodajské fotografie vyhlášené ministerstvem kultury pod heslem „Pracujeme pro mír a socialismus!“ za cyklus *Ženy na velkých stavbách*

¹ Krtilová, A.: Poznámka o fotografii na Ostravsku v minulém století jako o ostrůvku vyzdvorovaném v moři času. 40. setkání fotografů, Dům kultury města Ostravy, s. 10. Ostrava, 2005.

v *Kunčicích* z roku 1952. Oba tak spoluvytvářeli oficiálně požadovaný obraz Ostravy.¹

Mnoho fotografů metodě socialistického realismu podléhá i mnohem později, např. **František Krasl** s fotografiemi z prostředí hutí, i když právě on celorepublikově překročil svými divadelními momentkami hranice divadelního dokumentu jako fotograf Státního divadla v Ostravě (1950 – 1977). V pracovním prostředí se později fotograficky potkají mimo již zmíněného F. Krasla ještě **Fedor Gabčan** se snímky z 60. let z hornického prostředí (Červený květ, 1965), **Ivan Sláma** s cyklem *Muži, kteří vládou obňím* ze 70. let a nakonec ještě trochu výjimečný **Jaroslav Semecký**, který od roku 1965 jako báňský záchranář prosazuje a zdokonaluje fotografickou techniku pro užití v traskavém prostředí důlních neštěstí a nehod, které profesionálně dokumentuje. Tyto snímky více syrově než výtvarně (nebyly nikdy tak míněny) vizualizují podmínky v dole a nutí k zamyšlení o odvrácené straně života horníků.²

I přes to vše existovalo v Ostravě několik fotografů, kteří dovedli na své fotografie až do konce 60. let dostat citlivě více opravdové reality. Patřil mezi ně hlavně **Bohuslav Růžička**, který přišel do Ostravy až v 50. letech a věnoval se jako amatér živé fotografii z okraje společnosti, dále **Miloš Polášek**, který se dotýká sociálních témat svými cykly o Romech *Spoluobčané*, o lidech z podsvětí *Harenda* nebo z prostředí na hranici *Život na tři směny* a cyklem *Symbióza* o životě ve zdevastovaném prostředí. Vše zpracoval do roku 1968. Posledním fotografem, který se vyznačoval mírným odklonem od oficiálního proudu byl **Rudolf Janda**, který od poloviny 50. let dokumentoval velmi jemně drancování životního prostředí v Ostravě.

¹Smékal, M.: Fenomén Ostravska jako specifický motiv v české poválečné fotografii. Magisterská diplomová práce, s. 12 – 14. ITF FPF Slezské univerzity, Opava, 1999.

²Štěrbá, M.: Svědci průmyslového pokroku. Bakalářská diplomová práce, s. 31 – 32. ITF FPF Slezské univerzity, Opava, 2002.

V 60. letech se postupně, kromě již zavedených autorů, začínají prosazovat i autoři mladší. Dostávají více příležitostí publikovat vlastní volnou tvorbu. Hlavní platformou pro publikaci fotografické tvorby se stává kulturně politický měsíčník ostravského kraje **ČERVENÝ KVĚT** (od 1956) zaměřený na regionální kulturu. Postupně od roku 1957 zde dostává prostor **František Krasl** pro své divadelní fotografie. Od roku 1959, kdy je vedoucím redaktorem **Oldřich Šuleř** i další autoři: **K. Kania, R. Janda, B. Růžička, M. Polášek** a mnoho mimoostravských autorů. Své první snímky zde zveřejňuje i **Fedor Gabčan** a **Viktor Kolář ml.** V jeho případě tu našly zatím uplatnění jen fotografie hald a průmyslových krajín. Sám fotografoval Ostravu už od konce 50. let pod vlivem svého otce, humanistické fotografie a progresivního evropského filmu a šel tak hlavně k živé fotografii.

Osudný rok 1968 vše změnil. Přerušení demokratizačních změn v ČSSR okupací vojsk Varšavské smlouvy a následná „normalizace“ dolehla hlavně na dokumentární a reportážní tvorbu ostravských autorů. Fotograficky dokumentovali okupaci v srpnu roku 1968 např. **I. Sláma, M. Polášek, B. Růžička** a **F. Gabčan**. Tyto fotografie byly publikovány většinou až v 90. letech.

Po okupaci odešli do emigrace **B. Růžička** a **V. Kolář**, ale oba se dřív - B. Růžička z Francie roku 1969 - nebo později - V. Kolář z Kanady roku 1973 - vracejí.

V normalizačních 70. letech se volné živé fotografii věnuje vlastně jen **V. Kolář**, který po příchodu z Kanady pracuje jako dělník a později jevištní technik. Navazuje tak na své fotografie z Ostravy z druhé poloviny 60. let a ve svých fotografiích se zpočátku snažil zachytit jemně ironicky prostý, těžký, ale vyrovnaný a přirozený život

starších lidí v kontrastu s konzumněji orientovaným životním stylem mladší generace.¹

V období normalizace nebylo snadné se zabývat sociálním dokumentem a vůbec se oficiálně prosadit živou nezávislou fotografií. V každém detailu viděly vládnoucí vrstvy provokaci. A tak se mnoho autorů – dokumentaristů přiklání k nefigurativním snímkům často krajin nebo zátiší s důrazem na výtvarnou stránku. Často experimentují. Mnoho autorů se v této době po vzoru **R. Jandy** a **V. Koláře** z 60. let přiklání k odosobnělé kritice a orientují se na výtvarné ztvárnění zdevastované ostravské krajiny. K autorům, kteří se tímto tématem v 70. letech zabývali patří **F. Gabčan**, **M. Polášek**, **B. Růžička**, **Mikuláš Nagy** nebo **Vojtěch Bartek**. Zvláště působivé jsou snímky **F. Gabčana** z chmurných míst důlních odkališť – známý je např. snímek v popředí s mrtvým rackem. Často ale své snímky mírně aranžoval. Dalšími významnými ekologickými dokumenty jsou cykly *Balada o krajině* **M. Nagyho** a cyklus *Konec přírody, začátek města a Má země* **V. Bartka**.

Několik ostravských autorů se též podílelo na oficiálních dokumentárních cyklech pro OKD nebo pro město Ostravu. Například **K. Kubala**, **M. Polášek**, **F. Krasl**, **Petr Sikula**, **F. Gabčan** a další.²

V 80. letech se opět soustavně věnuje živé fotografii hlavně **V. Kolář**. Divadelní dokument oficiálně po **F. Kraslovi** přebírá ve Státním divadle v Ostravě **Josef Hradil**, který ovšem jinak dokument netvoří. Novou osobností dokumentu v Ostravě se stává díky cyklům *Ostrava všedních dnů*, *Ze života Ostravanů* nebo *Kradené okamžiky* **Jiří Kudělka**.

Tento autor též dokumentoval události listopadu 1989 v Ostravě. Období totalitního režimu končí. Svoboda projevu a tržní

¹ Birgus, V.: Viktor Kolář. Vročení let 1965 -95. Katalog k výstavě. ITF FPF Slezské univerzity, Opava, 1996.

² Směkal, M.: Fenomén Ostravska jako specifický motiv v české poválečné fotografii. Magisterská diplomová práce, s. 19. ITF FPF Slezské univerzity, Opava, 1999.

system umožňuje, že mnoho autorů později naplno rozvíjí své osobní nebo komerční fotografické aktivity. Několik autorů dále již fotograficky nepůsobí.

3. Dokumentární fotografie v Ostravě po roce 1989

Ostrava se stala motivem na dokumentárních fotografiích v průběhu 20. století pro mnoho autorů. Jak jsem již psal v úvodu, důležitý nebyl zájem o dokumentování obyvatel v jejich tradičním prostředí, protože to v Ostravě díky průmyslové expanzi neexistovalo, ale fenoménem místního dokumentu se stal těžký průmysl a jeho vliv na krajinu a život obyvatel.

Po roce 1989 se s návratem k demokracii díky malé a pak i velké kupónové privatizace vrací majetek do soukromých rukou, včetně továren, dolů a pudy. Zákony trhu si nežadají tak masivní těžbu ani nadměrnou výrobu oceli. To vede k vysoké nezaměstnanosti obyvatel, hledání nových pozic, profesí. Růst sektoru služeb sice nezaměstnanost řeší, ale díky dostupnosti západního zboží a příchodu obchodních řetězců se mění zažitý způsob hospodaření domácností. To vše mění město, jeho obyvatele i krajinu.

Samotné události listopadu 1989 byly pro mnoho autorů důvodem pro fotografování. Aktivními fotografy těchto dní byli především **Jiří Kudělka, Ladislav Šhäfer, Fedor Gabčan, P. Danel** a další. Všímali si především velkých shromáždění, projevů předáků stávek a demonstrací, ale i druhé strany. Na jejich fotografiích se objevili poprvé veřejně diskutující lidé více generací, hesla a výzvy na letácích. Zaznamenávali také odstraňování komunistických symbolů a příjezd významných osobností, včetně nového prezidenta Václava Havla nebo známého autora protestsongů Karla Kryla. Tyto fotografie publikovali nejen na různých místech a v tisku během té doby, ale i později. Jiří Kudělka a Ladislav Šhäfer vydali dokonce dvě čísla obrazového

Jiří Kudělka, z cyklu Ostravský listopad 89

občasníku Trend, jehož jedno číslo mělo hlavní titul *Ostravský listopad 89*.

Živou fotografií se od roku 1989 zabývá velmi intenzivně stále **Viktor Kolář**, který postupně nachází nové motivy a sdělení. Na jeho fotografiích se postupně nacházejí typické atributy nové doby: lidé a tržnice s novým zbožím, hypermarkety, v očích horníků jsou cítit obavy o práci. Fotografie Koláře dohromady spojuje výrazný filozoficky a subjektivně laděný styl. Podobně hledají náměty v ostravském prostředí **Martin Popelář**, **Alexandr Satinský**, **Jaroslav Ožana** nebo **Michal**

Jaroslav Ožana, Černá louka

Kubíček. Všichni většinou pracovali jako fotoreportéři a živá fotografie pro ně byla vlastně jedinou možnou formou práce. Témata si ovšem jako fotoreportéři nevybírali zcela svobodně. Přesto dovedli často dospět ve svých volných cyklech k jakési obecnější charakteristice tohoto města, například **Martin Popelář** cyklem *Ostrava* nebo **Michal Kubíček** stejnojmenným cyklem tvořeným záměrně vzájemně se prolínajícími snímky z prostředí jednání ostravských elit a prostředí obyčejného života. **Martin Popelář** a

Michal Kubíček, z cyklu Ostrava, 2002

Michal Kubíček se postupně odklání od klasického dokumentu. Martin Popelář přejímá víc abstraktní subjektivní formu. Michal Kubíček inklinuje svým posledním cyklem *Nezaměstnaní* spíše k sociologickému portrétu modernějšího sanderovského typu. Motiv práce nebo prostředí hutí apod. se stále drží na mnohých fotografiích

Františka Řezníčka, ale spolu s některými členy ostravských amatérských fotoklubů, mezi něž patří např. **Václav Šípoš**, **Josef Seidel**, **Werner Ullmann**, **František Havlíček**, **Jiří Hrdina** a mnoho dalších, se zaměřuje převážně na běžný život v ulicích Ostravy.

Sociální motivy mají zastoupení hlavně v reportážních a dokumentárních cyklech z ostravských čtvrtí a periferií Ostravy. Romskou problematikou v Ostravě se v roce 1997 v souvislosti s povodněmi a později provizorním ubytováním jejich obětí v cyklu *Velká voda* a *Liščína* zabývá i **Michal Kubíček** a ve Vítkovicích objevuje romskou tematiku **Klára Řezníčková**. Problému nezaměstnanosti se v období ukončení těžby uhlí v Ostravě věnuje **Viktor Kolář** a později již zmiňovaný **Michal Kubíček**.

Klára Řezníčková,
z cyklu *Cikáni z Vítkovic*, 1998 - 2000

Ladislav Vavřík vytvořil dokumentární cyklus *Ordinace* záměrně ve veterinárním prostředí, aby tak dokázal univerzálnost emocí člověka spojenými s vnímáním bolesti nebo ztrátou svých blízkých, ačkoliv jsou to třeba jen domácí zvířata. Velmi citlivě vnímá emoce též **Vladimír Šulc** ve svém cyklu z prostředí ostravského dětského domova. Ženské tématice se věnuje **Eva Palkovičová** v cyklu *Vzpěračka*, který má podobu intimního portréту ženy v prostředí typicky mužského sportu. Sociální sondou do dnešního prostředí dělnických kolonií je cyklus autentických velkoformátových portrétů **Jiřího Hrdiny** *Lidé hornických kolonií* z roku 2005.

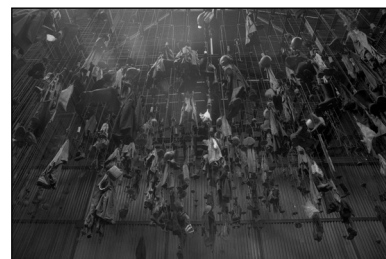

Vojtěch Bartek, Tesco, Ostrava - Poruba

Stejně jako v před rokem 1989 i po něm mnozí autoři citlivě vnímají fyzické změny v ostravské krajině. Nyní však spíš nostalgicky zobrazují mizející tvář průmyslového srdce republiky. Restrukturalizací průmyslu sice Ostrava získává čistější vzduch i ulice, ale jakoby ztrácí vlastní více než staletou identitu. Autoři jako **Vojtěch Bartek** nebo **František Řezníček** a mnozí jiní fotografují pomalu mizející těžní věže, vysoké pece a tovární haly. Většinou tak dávají najevo, že osobně cítí potřebu

zachovat některé technicky a historicky cenné průmyslové objekty. **Vojtěch Bartek** se navíc kriticky, stejně jako v 70. letech zobrazoval neutěšený stav životního prostředí, vyjadřuje k zaplňování městských prostorů nevzhlednými „krabicemi“ hypermarketů a nákupních center. Zcela na architekturu se v Porubě upíná **Ladislav Vavřík**. Čtvercovým formátem si záměrně připomíná pohled sebe jako dítěte na výrazné architektonické prvky zdejší jedinečné městské zástavby z 50. let 20. století.

V Ostravě po roce 2000 vzniká několik společných fotografických projektů zaměřených na průmyslovou architekturu, které mají za cíl vypořádat se s ocelovou minulostí tohoto města. První z nich byl projekt tří ostravských fotografů **Fedora Gabčana, Martina Smékala a Romana Poláška** *Vyhaslé pece*, kterým v roce 2000 společně prezentovali černobílé fotografie z areálu již chátrajících vítkovických vysokých pecí. Každý tak svými očima nasnímal monumentální zánik a pomíjivost veškeré techniky. Pro každého má toto prostředí jiný osobní význam. Každý zde hledal něco jiného, jiná zákoutí, objekty, jinou světelnou atmosféru celků nebo detailů.¹ Druhým kolektivním projektem byl v roce 2002 několikadenní workshop Vojtěcha Bartka v areálu technické památky dolu Michal v Michálkovicích. Projektu se autorsky účastní **Vojtěch Bartek, Jiří Blažej, Arnošt Čapla, Fedor Gabčan, Lukáš Garčic, Jiří Hrdina, Michal Popieluch, Martin Smékal, Antonín Válek ml., Ladislav Vavřík, Miroslav Zeman a Marcel Žuška**. Společným cílem všech bylo osobitě dokumentovat stav této technické památky, která je na rozdíl od vítkovických vysokých pecí veřejně přístupná. O rok později místní občanské sdružení **Za starou Ostravu** iniciuje dokumentární

Michal Popieluch, šatna, díl Michal

¹ Nevidalová, Š.: Svět, který žije zpomaleně. Moravské noviny Svoboda, č.271 – ročník X, s. 9. Ostrava, 2000.

fotografický projekt *Ostrava – periferie nebo co!?* složený z pěti workshopů rozložených mezi období let 2003 až 2005. Na realizaci tohoto projektu se podílí celá řada fotografů záměrně nemajících osobní pevný vztah k Ostravě. Jejich pohled má ukázat hlavně místním obyvatelům zvláštní atraktivitu města díky jedinečné architektuře v minulosti podřizované pouze průmyslovým potřebám. Cílem projektu je prezentovat Ostravu jako město, které je ovlivněno

Josef Moucha, Centrum, Moravská Ostrava

průmyslem, což nemá být považováno za nedostatek, ale klad. Má pomoci vnímat toto město ne jako divné místo či periferii někde na východě republiky, kam není důvod cestovat, ale jako na jedinečné, svérázné i mladistvě nevyspělé město s jedinečnou atmosférou.¹ Na projektu se autorsky podíleli **Jan Adamec, Pavel Baňka, Kim Bouvy, Milan David, Ladislav Drezdowitz, Kai-Olaf Hesse, Bohdan Holomíček, Miloslav Klimeš, Kateřina Knappová, Juraj Lipscher,**

Milan David, struskový odval, O. - Kunčičky

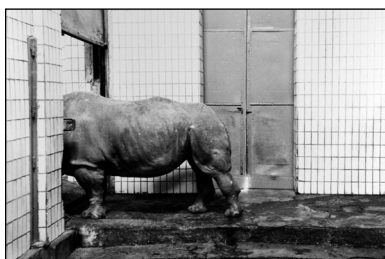
Andreas Mader, Josef Moucha, Peter Oehlmann, Roland Schmidt, Christian von Steffelin, Pavel Šmíd, Luděk Vojtěchovský a Bertram Weisshaar. Fotografovalo se v Ostravě – Michálkovicích, Vítkovicích, Kunčičkách, Přívoze, Třebovicích, Svinově a v centru

Ostravy. Tento projekt je významný svou snahou pracovat topograficky na více různých místech. Vzniklo tak několik obrazových kapitol. Významně projektu prospělo i jeho časové rozpětí, které pomohlo najít jednotlivým autorům svůj pohled na toto město ne jako místním rodákům, ale jako návštěvníkům. Autoři si převážně všímali architektury a detailů průmyslových objektů, veřejných ploch,

¹ Slámová, O.: *Ostrava – periferie nebo co?! Katalog projektu občanského sdružení Za starou Ostravu*, s. 2. Za starou Ostravu, Ostrava, 2005.

ulic, ale i obytných, správních a komerčních budov většinou zcela bez života. Tato místa pak působí zcela opuštěně, bez pohybu, jakoby zakonzervovaná nebo po vymření. **Ladislav Drezdowitz, Jan Adamec, Josef Moucha nebo Kateřina Knappová** dostali na své fotografie i obyvatele včetně autentické atmosféry jednotlivých míst. Jejich fotografie tak celému projektu vdechují život.

Zcela subjektivní formou dokumentu se v Ostravě kromě již zmíněného **Martina Popeláře** zabývají spíše mladí autoři. Výjimkou

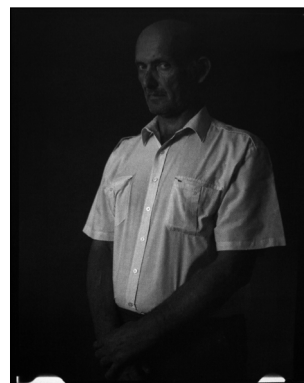

Martin Smékal, z cyklu Ostrava 2000 - 2005

ještě je **Martin Smékal**, který vyhledává různé bizarní fragmenty míst ve svém cyklu *Ostrava*. Pro mladší autory je Ostrava spíše osobním prostorem do nějž vkládají vlastní vizuální představy a emoce. **Jaroslav Kocián** zase vidí zcela subjektivně *Svinovské mosty* jako místo, které je jím a

mnohými dalšími vnímáno jen jako komunikační křižovatka. Nazírá na něj jako na prostor míjení reality a lidských osudů. Výtvarně dovedl využít často nevzhledné atmosféry tohoto místa. Zcela bez uvedení místa umocňuje vlastní pocity **Klára Řezníčková** na fotografiích z prostředí ZOO. To místo nemá samo o sobě význam, důležitý je výsledný výraz obrazového sdělení, kde zvířata působí tajemným až bizarním dojmem s množstvím významů. Další velice zajímavý subjektivní pohled na ostravskou realitu má **Jiří Žižka** svým cyklem *Den bez konce*, který napůl deníkovým stylem naznačuje nekonečnost života, osudů nebo samotné existence času. Trochu nepochopen, bez bližšího vysvětlení, může vyznívat cyklus fotografií **Kateřiny Chytilové** nazvaný *Le Parkour*, který zobrazuje mladé jedince bavící se novou adrenalinovou kratochvílí, přeskoky z jedné výškové budovy na druhou apod. Plně využívá pro zdůraznění hloubky dramaticky přitažlivé obrazové formy siluet v protisvětle. Nakonec není pro diváka důležité, co postavy dělají – jejich krkolomné skoky nemusejí evokovat zrovna sport, ale třeba autentický útěk.

Dále existují autoři, kteří pracují v Ostravě s realitou, reáliemi i obyvateli zcela volně, často na hraně inscenovaného dokumentu nebo přímo portrétním stylem. Příkladem je již zmíněný cyklus **Michala Kubíčka** *Nezaměstnaní*. Částečně dokumentárně můžeme vnímat také cyklus ateliérových portrétů lidí z okraje společnosti od **Romana Poláška** nazvaný *Homeless a jiní*, kde Polášek pod fotografie stručně doplňuje skutečný osobní příběh portrétovaných. Sociologické a dokumentární rysy má ve svém cyklu *Autoportréty* se záměnou identity žen nebo později partnerek různých mužů i **Dita Pepe**. Ovšem ne všechny její fotografie vznikaly přímo v Ostravě. Inscenovaným způsobem portrétuje v reálném prostředí různé skutečné dvojice a rodiny v cyklu *Rodinné portréty* také **Petr Hruběš**. Portrétního, ale autentického stylu se pod vedením fotografického pedagoga **Tomáše Macíčka** ujímají jeho studenti **Eva Plutová, Milan Bureš, Marcel Krhut, Bohdan Zadina, Nikola Machová a Martina Gajdačová** ze SUŠ v Ostravě ve školním projektu *Lidé Ostravy 2005*. Tento projekt byl realizován k 15. výročí této střední umělecké školy. Studenti portrétovali běžné kolemjdoucí Ostravany a od skutečného pozadí Ostravy je odpíchli pouze bílou kartónovou deskou. Tím tak zdůraznili ne osobnost portrétovaných, ale jejich sounáležitost s městem. Dokumentárním cvičením a projektům se v Ostravě samozřejmě věnují i ostatní školy zaměřené na výuku fotografie.

*Roman Polášek, Emil
Vášnivý bokejový a fotbalový
fanoušek, pivař a balíkovský
pořadatel, už jeho vizáž buditá respekt:
osmnáctkrát soudně trestaný ... při
focení byl netrpělivý, ale dnes si rád
žanadáváme na Spartu.*

3. 1. Vybraní autoři dokumentární fotografie v Ostravě po roce 1989

Tato kapitola autorsky i lidsky přiblíží některé již etablované osobnosti ostravské dokumentární fotografie, ale též některé začínající tvůrce, kteří ještě možná sami neví, který fotografický žánr bude pro ně osudový. S autory dokumentární fotografie v Ostravě po roce 1989 jsem se pokusil setkat a osobně se jich zeptal na jejich vztah k Ostravě, k Ostravanům a vlastním motivům, jež je vedly k vytváření dokumentárních fotografií. Mnozí z mladších tvůrců zpracovali třeba jen mimořádně jedno ostravské téma. Je však zajímavé natolik, že je v textu zmíněno a rozhovory, které jsem s nimi vedl, jsem je možná motivoval k další dokumentární práci.

Jejich dosavadní práci, kterou ve výběru prezentuji na konci každé kapitoly, těmito texty nechci kriticky hodnotit, spíše jen charakterizovat.

3. 1. 1. VIKTOR KOLÁŘ

Narodil se 7. září 1941 v Ostravě. K fotografii ho přivedl otec, fotograf – živnostník. Pracoval jako dělník ve Vítkovických železárnách (1959) a zde byl také členem Vítkovického fotoklubu. Vystudoval Pedagogický institut v Ostravě v roce 1964. Po studiu učil na základní devítileté škole a po vojenské službě se rozhodl pro práci knihovníka (do 1968). V říjnu roku 1968 se rozhodl pro emigraci, přes Vídeň odchází do Kanady. Během pěti let pracoval jako dělník v dolech, hutích a později i jako technik ve fotografické laboratoři. V Kanadě získal několik uměleckých stipendií na vlastní fotografické projekty. V roce 1973 se po úvahách nad vnitřní svobodou rozhodl pro návrat do Ostravy. Pracovat směl ovšem jen jako dělník v Nové Huti. Později (1975) pracoval jako kulisák v Divadle Petra Bezruče v Ostravě. Zde potkává svou budoucí ženu, oženil se a založil rodinu.

V roce 1984 se po přijetí do Fondu výtvarných umělců rozhodl odejít z divadla a stal se fotografem ve svobodném povolání. V roce 1991 získal cenu nadace Mother Jones v San Franciscu. Mezi lety 1993 - 1994 učil externě fotografii na Pedagogické fakultě Ostravské univerzity. Od roku 1995 učí fotografický dokument na katedře fotografie pražské FAMU, kde byl v roce 2000 habilitován na docenta.

Od svých mladických let do současnosti nepřetržitě fotografuje Ostravu. Výjimkou jsou pouze léta strávená v emigraci. Vyšlo mu několik fotografických a studijních publikací. Za své fotografické vzory považuje H. C. Bressona, B. Davidsona nebo R. Capu. Ostravu fotografoval vždy hlavně pro sebe, ne komerčně, autenticky. Vystavuje málo a říká: „*Nerad vystavuji, výstavy mě vyčerpávají. Čas na výstavu musí uzrát, záleží též na správném místě.*“¹ V blízké době chystá fotografie pro velkou kolektivní výstavu v Londýně reflektující 20. století.

Viktor Kolář je bezesporu nejvýraznější osobností nejen ostravské fotografie. Jeho fotografická práce je nedílnou součástí české, ale i světové dokumentární fotografie. Měl nespočet samostatných výstav a byl zařazen do mnoha kolektivních expozic u nás a v zahraničí. Pravidelně je zařazován v kontextu československé a české dokumentární tvorby druhé poloviny 20. století. Je zastoupen ve fotografických sbírkách Moravské galerie v Brně, Uměleckoprůmyslového muzea v Praze, muzea Ludwig v Kolíně nad Rýnem, Muzea Viktoria a Alberta v Londýně, Evropského domu fotografie v Paříži atd.²

Viktor Kolář se cítí s Ostravou „bytostně propojen“. Vnímá ji jako specificky ojedinělé a komplikované město s výraznými rysy, které mu vtiskla historie, politické a hospodářské vztahy. Přesto je pro něj nekonfliktním městem. Kolář zde našel v lidských osudech, místech a jednotlivých setkáních celý svět se všemi jeho vztahy. To

¹ Kolář, V.: Beseda s Viktorem Kolářem. Pořad Ostravské medailony, Dům knihy LIBREX, Ostrava, 14. 6. 2006

² Birgus, V., Vojtěchovský, M.: Jistoty a hledání v české fotografii 90. let, s. 80. Kant, Praha, 1996.

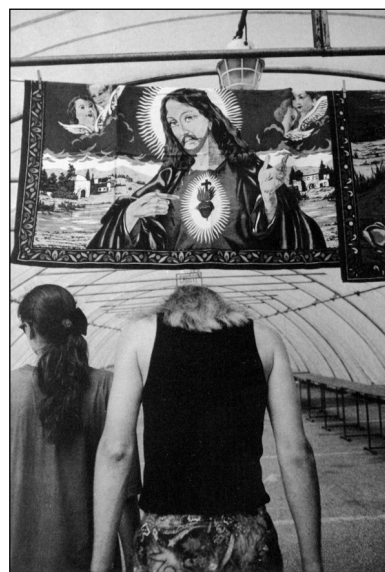
vše v něm budovalo výrazné ryze „kolářovské“ fotografické vidění, které se ovšem měnilo nejen tím jak jeho osobnost zrála, ale především dobou jíž postupně tiše fotograficky prochází.

To je pro Koláře zásadní – kontinuita, existencialismus. Změny, které se ve společnosti postupně udály dovedl osobitě, ale v první řadě lidsky a také ironicky až sarkasticky svými jen černobílými obrazy zachytit. Nikdy se však nesnížil k výsměchu či namyšlené intelektuální nadřazenosti. O světě – Ostravě a existenci do hloubky přemýšlí a dovede tyto myšlenky jasně formulovat. Říká: *„Ostravu jsem vždy vnímal jako město práce, které bylo zařízeno na ubytování a dopravu svých dělníků do práce a zpět, vždy tu chyběly prostředky na využívání volného času a tento stereotyp zde přežívá. Konzumentarismus není řešení. Změny musí nastat v propojení minulé generace s tou dnešní. Jednou ta změna musí nastat, až se sem mladí vrátí z Nového Zélandu, Kanárských ostrovů, z Peru.“*¹ Dnes mu zde chybí autenticita – proud života. Sám přitom dokládá příklady: *„Majáles, některé akce v centru Ostravy – nefunguje to, Stodolní ulice – zoufale skrytá stránka věci. Jsou to jen mediální záležitosti.“*²

To vše se objevuje na Kolářových

Ostrava 1994

Ostrava 1994

¹ Kolář, V.: Beseda s Viktorem Kolářem. Pořad Ostravské medailony, Dům knihy LIBREX, Ostrava, 14. 6. 2006

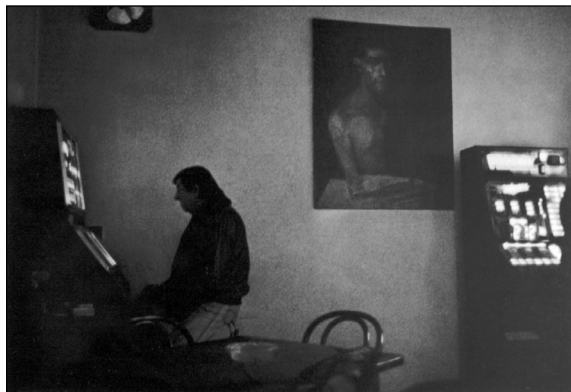
² Kolář, V.: Beseda s Viktorem Kolářem. Pořad Ostravské medailony, Dům knihy LIBREX, Ostrava, 14. 6. 2006

fotografiích po roce 1989. Využívá jemnou ironickou reflexi a ukazuje rozpory v hledání nové identity Ostravanů. Citlivě zaznamenává nová témata – přechod ke konzumnímu životu, devastaci i nacházení nových životních hodnot, útek do soukromí, konec éry těžkého průmyslu – tragiku lidí svázaných dělnickou profesí atd. Celek dotváří pozadí s kulisami staré mnohdy chátrající, ale i novější „husákovské“ a dnešní Ostravy, kterou se učíme teprve vnímat. Jasně definuje svůj názor na svět – Ostravu a ukazuje nám své obavy z přerušení kontinuity – proudu života, přerodu industriálního města v něco, co ještě nemá jasné obrysy. Na jeho snímcích můžeme vidět, že to, v co nevěří (svatostánky konzumu, zábavy, vylicněné město, peníze, sláva a laciné ikony) znázorňuje s určitou lidskou nadějí v budoucnost města a lidí, kteří mu naopak dali tolik vysněnou vnitřní svobodu.

Dnes už svou další fotografickou práci upřímně označuje: *„Problém vidím spíše v tom mém stárnutí, v tom, že je méně energie, méně té houževnatosti jít po tom nejnutnějším vyjádření. A je to velmi náročné, čekat na ty situace, najít výstižný moment, protože můj způsob vyjadřování je vizuální.“*¹ Sám se tak, možná trochu nostalgicky, dnes na svých nových fotografiích zaměřuje na prázdná chátrající torza továren Ostravy, a tím se opět symbolicky možná vrací na začátek své tvorby.

Vcelku tak za ním stojí unikátní celoživotní dílo, kronika jednoho města jedné doby. Kolářovo vytrvalé a houževnaté zaujetí Ostravou, jejím osudem prostupuje do hloubky v několika rovinách, pro tvůrce jeho charakteru nejvýznamnějšími, v rovině časové, filozofické a výtvarné. Jeho fotografie tak nikdy v druhém, pro Koláře nejvýznamnějším, plánu nedávají odpovědi, naopak je intenzivně kladou. Je tak vždy na divákovi, jestli tento obrazově zašifrovaný plán nalezne a pokusí se odpovědět.

¹ Kolář, V.: Beseda s Viktorem Kolářem. Pořad Ostravské medailony, Dům knihy LIBREX, Ostrava, 14. 6. 2006

Ostrava 1995

Ostrava 1994

Ostrava 1998

Ostrava 1994

3. 1. 2. VOJTĚCH BARTEK

Narodil se ve Frýdku – Místku 19. 10. 1942. Vyučil se na hornickém učilišti v Ostravě (1958), absolvoval dvouletou Průmyslovou školu hornickou pro pracující v Ostravě (1963) a Právnickou školu ROH v Ostravě (1977). Do roku 1981 pracoval v ostravských dolech, kde byl též zavalen a zraněn.

K fotografii ho přivedl již v měšťance jeho třídní učitel pan Servátka, manžel jedné z nejznámější dodnes žijící regionální výtvarnice Elišky Servátkové. Roku 1959 začal docházet do fotoklubu Vítkovických železáren. Patřil k prvním absolventům Institutu výtvarné fotografie SČF (1973), v letech 1978-1979 absolvoval kurzy Ústavu pro kulturně výchovnou činnost v Praze pro lektory a porotce z oblasti výtvarného umění. V letech 1981-1990 byl odborným pracovníkem pro fotografii a film v Okresním kulturním Středisku v Opavě. Byl jedním z prvních organizátorů soutěží diapositivů a audiovizuálních pořadů. V období 1981-1992 byl hlavním organizátorem a komisařem národních a mezinárodních přehlídek audiovizuální tvorby Diafon v Opavě, od roku 1987 je místopředsedou Mezinárodního koordinačního výboru diaporamy. Publikoval řadu příruček o audiovizuální tvorbě. Svaz českých fotografů mu udělil v roce 1979 titul ASČF. Od roku 1990 je tajemníkem Institutu tvůrčí fotografie Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě (dále v textu je ITF FPF SU), kde také společně s akademickým Malířem Otakarem Karlasem vyučuje předměty Typografie a užitá grafika, Počítačová grafika a DTP a Počítačové zpracování fotografií. Na Ústavu historie a muzeologie vyučuje Základy fotografie pro archeology a restaurátory a na Ústavu fyziky vyučuje s prof. RNDr. Zdeňkem Stuchlíkem CSc. předmět Multimediální skladba obrazu pro obor Astrofyzika. Dále pak je od roku 1993 externím pedagogem maturitní nastavby Integrované střední školy oděvní, služeb a podnikání v Ostravě – Porubě. Podílí se

na přípravě a realizaci řady výstav ITF FPF SU u nás i v zahraničí. Organizačně i tvorbou se podílel a na realizaci několika dokumentárních projektů (Lidé Hlučínska 90. let 20. století, Zlín a jeho lidé, Memento šachty, Dvě města, dvě univerzity nebo Opava na prahu nového tisíciletí). Měl už víc než 30 autorských výstav u nás i v zahraničí. Za své audiovizuální programy získal řadu ocenění. Tyto programy – diafony pořádá dodnes, často s použitím moderní digitální techniky.¹

Ač není Vojtěch Bartek ostravský rodák, v Ostravě žije a i přesto, že většinu času tráví v Opavě nebo ve Frýdku – Místku, tuto svoji „skryš“ zatím nemíní měnit. Má tu spousty přátel a pokud by se snad měl stěhovat, tak jedině do svého rodiště, do Frýdku. Ostravany rozděluje do dvou kategorií, říká: *„Je tu generace, co se narodila před rokem 1989 – ta se nezměnila, nostalgicky se vrací do tohoto období, protože měli zajištěnou práci, bydlení atd., což teď není, teď má privilegia jen ten, který má peníze. A pak je tu nová generace, která je už víc integrovaná do Evropy jako celku, která v podstatě bude bez hranic, bez vymezení. A volat po nějaké národní identitě tak, aby někdo pěstoval folklór, který existoval v 19. století nebo počátkem 20. století a ve druhé pol. 20. století už byl udržován uměle, to těmto lidem připadá zbytečné. Vědeckotechnický pokrok je tak intenzivní, ty mladé pobluje a oni ho umí využívat a tím pádem ty informace, které dostávají nejsou jen lokální, ale globální.“*²

Ve své fotografické tvorbě se zaměřoval hlavně na krajinářskou fotografii se zaměřením na ekologii a dokumentární fotografii Ostravska. Vojtěch Bartek patřil po Josefu Sudkovi společně s **Fedorem Gabčanem** nebo **Viktorem Kolářem** k prvním fotografům, kteří se věnovali ekologickým tématům dávno předtím, než se z toho stala móda. Dalším jeho tématem byli děti.³

¹ Birgus, V.: Vojtěch Bartek. Ohlédnutí. Životopisné údaje v katalogu k retrospektivní výstavě V. Bartka v galerii Opera, ITF FPF SU Opava, Národní divadlo moravskoslezské v Ostravě, 2002.

² Popieluch, M.: Osobní rozhovor s Vojtěchem Bartkem. Ostrava – Poruba, 9. 8. 2006.

³ Birgus, V.: Vojtěch Bartek. Ohlédnutí. Předmluva v katalogu k retrospektivní výstavě V. Bartka v galerii Opera, ITF FPF SU Opava, Národní divadlo moravskoslezské v Ostravě, 2002.

Ostrava se na jeho fotografiích objevuje dodnes, ale přestává se zde téměř zabývat živou fotografií. Naprostou výjimkou je specifické divadelní prostředí. Sám o své polistopadové tvorbě říká: „*Už jsem Ostravu nechtěl fotografovat, protože jsem si myslel, že ta forma, kterou jsem volil do roku 1990, je svým způsobem překonaná a že se najdou mladí autoři, kteří najdou pro Ostravu nějaký nový tvůrčí přístup.*“¹ I přesto se jeho hlavním ostravským motivem stává nadále především ostravská industriální krajina a architektura, která se pomalu mění a zaniká a současná městská krajina. Příkladem mohou být jeho spíš statické, vylidněné snímky z okolí dolů Michal, Jeremenko, Alexandr, Jindřich nebo snímky z okolí bývalých jatek dnes architektonicky ojedinelého objektu nedaleko centra Ostravy a snímky z míst, kde dnes rostou gigantická nákupní centra např. v Porubě – Ikea, Kaufland. S tímto zásahem se Bartek nemůže vyrovnat sice fyzicky

Centrum, Ostrava

Objekt bývalých jatek, Ostrava

¹ Popieluch, M.: Osobní rozhovor s Vojtěchem Bartkem. Ostrava – Poruba, 9. 8. 2006.

jako občan, ale jako fotograf ano. Tím, že podobně jako v minulém režimu ukazoval na svých snímcích tragiku průmyslové devastace, stejně nyní ukazuje bizarnost globální neestetické pro zisk stvořené „architektury“ nákupu v místech, kde byl zvyklý vídat zahrádkáře nebo lidi trávit svůj volný čas. Právě na těchto snímcích se výjimečně objevují lidé, snad proto, aby nám ukázal, pro co jsme to obětovali. Tyto fotografické cykly pořizuje jeho velmi oblíbenou panoramatickou kamerou Horizont. Často pouhým sklopením přístroje nebo panoramatickým formátem na výšku docílí nezvyklé perspektivy. Tím pak dává snímkům potřebnou hloubku nebo více plánů.

Fotografování nerozvíjí jen ve své vlastní tvorbě, ale snaží se inspirovat své současné i bývalé studenty, přátele a kolegy organizováním fotografických projektů, terénních fotografických cvičení a plenérů. Tak vznikl například dokumentární projekt pro národní technickou památku Důl Michal v Ostravě – Michálkovicích *Memento šachty*. (2002) Sám ale zklamaneč podotýká: *„Občas se objeví zajímavé fotografie z Ostravy, ale aby se někdo mladší cíleně věnoval jenom Ostravě, tak to zatím asi ne. Snažil jsem se díky svému působení na nástavbovém studiu Integrované střední školy v Ostravě - Porubě adepty přivést k fotografování krajiny a lidí v místě, kde oni žijí, to znamená v Ostravě a udělali jsme několik výstav, ale bohužel oni zůstali jen u školních úkolů nebo nápadů a*

Důl Michal, Ostrava - Michálkovice

dále tato témata nerozvíjeli.“¹

Živé fotografii se Bartek dnes v Ostravě až na zmíněné výjimky nevěnuje, lidé se na jeho fotografiích vždy objevují jen v divadle. Bartek si vybral pro svou práci operu. Ta má podle něj v Ostravě vynikající úroveň a tak zcela dobrovolně zaznamenává divadelní práci režisérů a herců od prvních zkoušek až po premiéry. Jeho fotografie nejsou pro divadlo zakázkou, proto může dát svým snímkům vlastní rozměr. Typický je pro něj důraz na zákulisní prostředí, komunikaci režiséra s herci a orchestrem a práci na divadle jako kulturního fenoménu. Nechce jen dokumentovat samotné představení. Příkladem

Venjamin Směchov, Opera NDM, Ostrava

mohou být fotografie z operní inscenace Borodinova *Knížete Igora*, kde sledoval práci režiséra *Luďka Golata*² nebo snímky při práci úspěšného moskevského režiséra *Venjamina Směchova* na ztvárnění opery *Falstaff* od *Giuseppe Verdiho*. V divadle

používá hlavně digitální snímací techniku a výsledné snímky publikuje výhradně v černobílém provedení.

Vojtěch Bartek je osobnost naprosto nepřehlédnutelná. Udivuje svou činorodostí, pracovitostí a zároveň svým specificky chlapským, jadrným, ale přímým a srdečným přístupem ke všemu a všem, co to s fotografií myslí poctivě. Jeho entuziasmus pro fotografii a neutuchající energie podílet se na vedení mladých fotografů, organizování fotografických projektů, dílen a výstav a vedle toho i tvořit a na plný úvazek pracovat pro ITF FPF SU z něj činí pro tento region a fotografii již mnoho let osobu prostě významnou.

¹ Popieluch, M.: Osobní rozhovor s Vojtěchem Bartkem. Ostrava – Poruba, 9. 8. 2006.

² Birgus, V.: Vojtěch Bartek. Ohlédnutí. Předmluva v katalogu k retrospektivní výstavě V. Bartka v galerii Opera, ITF FPF SU Opava, Národní divadlo moravskoslezské v Ostravě, 2002.

3. 1. 3. JIŘÍ KUDĚLKA

Narodil se 22. dubna 1952. Vyrůstal ovšem ve Valašském Meziříčí. Zde absolvoval v roce 1971 gymnázium. Do Ostravy se vrací, aby vystudoval Technologickou fakultu Vysoké školy báňské v Ostravě - Porubě jako strojní technolog. V roce 1986 absolvoval Institut výtvarné fotografie při Svazu českých fotografů, později ještě studoval na FAMU v Praze (1989-1990) a na ITF FPF SU v Opavě, který úspěšně ukončil jako BcA. v roce 1998.

Nejdříve pracoval v Nové huti a v Hutních montážích v Ostravě v pozici analytika - programátora. Práce ho však osobně neuspokojovala a v roce 1986 odchází pracovat do výrobního družstva Fotografia jako technolog a pak též fotograf. Dnes vyučuje fotografii na Lidové konzervatoři v Ostravě a pracuje jako volný fotograf a grafický designér ve vlastní agentuře.¹

Jiří Kudělka se fotografií zabýval střídavě už od dětství. Soustavně se jí ale zabývá až od roku 1982. Do roku 1989 se věnuje postupně fotografování portrétů, zátiší a aktu, ale ve druhé pol. 80. let ho hlavně zajímá dokumentární fotografie. V roce 1986 získává za svůj dokumentární cyklus *Ostrava všedních dnů* titul Mistr SČF. Tento cyklus vzniká ještě za jeho působení v pozici technologa. Pracoval na dvou detašovaných pracovištích a tak měl na fotografování při pochůzkách mezi nimi dost času. Postupně zpracovává fotografické soubory *Viděné okamžiky* z prostředí sídlišť a rockových koncertů a *Kradené okamžiky*, kde se citlivě zabývá člověkem a jeho životem v průmyslovém prostředí Ostravy. Sametová revoluce v roce 1989 a období provázené náhlými politickými a společenskými změnami přineslo Kudělkovi další téma, které intenzivně zpracovával. V té době už pracoval ve výrobním družstvu Fotografia na Černé louce, na náměstí to nebylo daleko a tak tyto události zpracovával při

¹ Smékal, M.: Fenomén Ostravska jako specifický motiv v české poválečné fotografii. Magisterská diplomová práce, s. 53 - 54. ITF FPF Slezské univerzity, Opava, 1999.

zaměstnání velmi rychle. Všímal si diskuzí, manifestací, ale i významných osobností, které sem postupně přijížděli. S kolegou **Ladislavem Shäfrem** vydali dvě čísla obrazového občasníku *Trend*, kde publikovali i ostatní autory listopadových událostí. Tyto jeho snímky společně se snímky ostatních autorů jsou důležitým přínosem pro historii a náš zpětný pohled na toto důležité období.

Živé dokumentární fotografii se od této doby téměř nevěnuje. Výjimkou jsou snímky jimiž doplňuje svůj cyklus z 80. let *Kradené okamžiky* nebo snímky z různých rockových koncertů a zatím nepublikované barevné snímky ze Stodolní ulice, která je v současnosti již vnímána po celé zemi jako kultovní místo noční zábavy.

Z cyklu *Ostravský listopad 89*

Z cyklu *Ostravský listopad 89*

3. 1. 4. FRANTIŠEK ŘEZNÍČEK

Narodil se v Ostravě v roce 1954. V roce 1980 získal výuční list fotografa. Fotografuje od svých 15 let. V roce 1984 stál u zrodu školy výtvarné fotografie při Domu kultury OKD v Ostravě – Porubě a rok poté zakládá spolu s dalšími absolventy této školy Fotoklub Ostrava, který vede dodnes a pořádá též pravidelná setkání fotografů spojenými s burzou fototechniky a prezentacemi ostravských i mimoostravských fotografů. Tato setkání si vydobyla velkou popularitu mezi širokou nejen ostravskou fotografickou veřejností a v letošním roce proběhlo na jaře již jubilejní 40. setkání fotografů v Domě kultury města Ostravy.

Od roku 1980 pracoval F. Řezníček v propagaci a současně spolupracoval s redakcemi několika ostravských periodik. Od roku 1990 vede svůj vlastní ateliér zaměřený na technickou a reklamní fotografii. Podílí se na chodu Galerie 7, která prezentuje různé místní i ostatní umělce. Fotograficky spolupracuje s řadou kulturních institucí. Podílí se na dokumentaci představení divadelního souboru komorní scény Aréna v Ostravě nebo Divadla loutek v Ostravě a též dodává nasnímaný materiál do periodik Divadelní noviny a Loutkař. Dále reportážně spolupracuje s redakcemi Moravskoslezských listů, Moravskoslezského denníku a internetového portálu Ostrava blog.cz. Provozuje též komerční Fotobanku Oftis. Spolupracuje na tvorbě řady propagačních materiálů pro různé ostravské instituce, včetně města Ostravy.

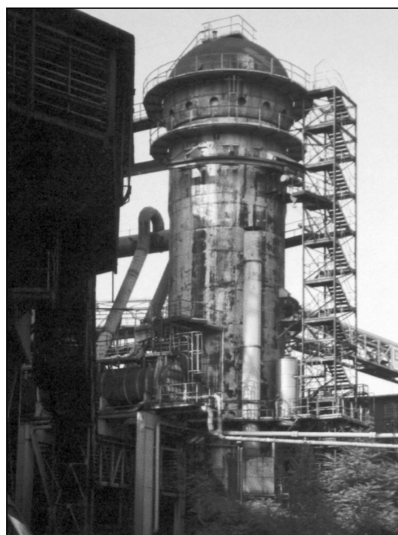
Z výčtu jeho činností je patrné, že fotografii věnuje veškerý svůj čas. Dokumentární tvorbu nerozlišuje na volnou nebo komerční, protože díky některým zakázkám se dostane k práci na vlastních tématech i naopak. Základními motivy, kterými se díky propojení fotografa profesionála a amatéra zabývá jsou zanikající ostravský těžký průmysl a především lidé a jejich volný čas. Rád dokumentuje různé veřejné volnočasové a kulturní aktivity Ostravanů.

Své cykly fotografií nijak neuzavírá. Jeho fotografie nemají charakter složitě a hluboce koncipovaných snímků, spíše velmi jednoduchou a čitelnou formou dokumentují různé situace a místa. Mezi nejhodnotnější dokumentární snímky považují především fotografie chátrajících ocelových dominant předlistopadové Ostravy, např. soubor pohlednic Vysokých pecí v Dolní oblasti Vítkovic.

Jeho dokumentárním fotografiím možná chybí více plánů či stylové umělecké poselství, ale i přesto díky svému houževnatému úsilí poskytuje František Řezníček budoucnosti cenné informace především dokumentárního charakteru.

Vysoké pece, Dolní oblast Vítkovice, Ostrava

Vysoké pece, Dolní oblast Vítkovice, Ostrava

3. 1. 5. LADISLAV VAVŘÍK

Žije v Ostravě, kde se také 21. 5. 1958 narodil. Vystudoval Střední odborné učiliště Vítkovice (1976), v roce 1986 absolvoval školu výtvarné fotografie v Domě kultury OKD v Ostravě - Porubě a v roce 2000 získal titul BcA. na ITF FPF SU v Opavě. Fotografii se věnuje od svých 11 let. Od 18 let vedl fotokroužek v Domě pionýrů a mládeže v Ostravě – Porubě. Dnes provozuje galerii a prodejnu s fotografickou technikou „Kamrlík fotografie“ v Ostravě – Mariánských horách a věnuje se volné tvorbě.

Ladislav Vavřík je Ostravák, který vždy toto město cítil jako něco naprosto svého. Sám tvrdí, že: „*Ostrava je moje rodné město, můj rodný dům.*“¹ Vždy litoval, že se už za mlada nepokusil dokumentovat to, co Ostrava skoro nezná – to je např. tekoucí žhavou strusku s hutníky a normálně tepající život ve Vítkovicích. Po roce 1989 se již dokumentu věnuje aktivněji, vytváří tak např. cyklus z prostředí cirkusového zákulisí. Dále zaznamenává v cyklu *Fragmenty* pro sebe typickým způsobem architekturu staré Poruby – záměrně z podhledů, s perspektivou, jež má evokovat pohled dítěte nezátíženého informacemi. Tyto jeho fotografické záznamy přímo pramení z jeho Ostravy a vrací diváky i jeho samého do minulosti, do dětství.

Z cyklu *Fragmenty*

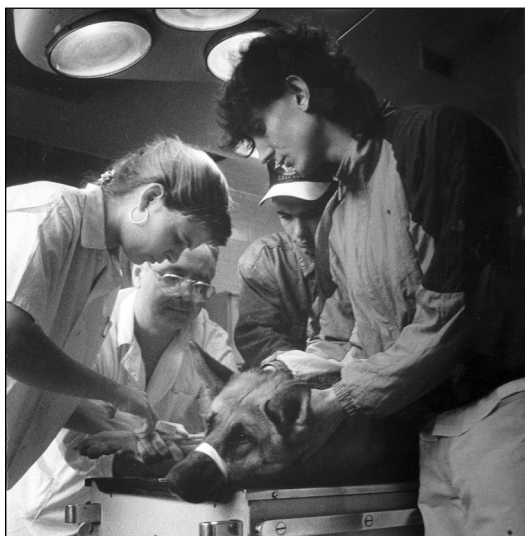
V období svého studia ještě připojil do svého portfolia dokumentární cyklus *Ordinace*, který se snaží volně vyprávět o vztahu člověka a domácího zvířete ve smutných chvílích, které snad nikdo nevnímá jinak než lidsky. Těmito snímky naznačuje více přirozené

¹ Popieluch, M.: Osobní rozhovor s Ladislavem Vavříkem. Ostrava – Mariánské hory, 28. 7. 2006.

lidské odevzdanosti než by se mu ji podařilo ztvárnit v podobném zařízení pro lidi.

V roce 2002 se připojil do práce na fotografickém projektu **Vojtěcha Bartka** *Memento šachty*. Pro sebe typickým „podhledovým“ stylem zaznamenával stav této ostravské národní technické památky.

Ladislav Vavřík své fotografické cykly definitivně neuzavírá, nechává si k nim otevřená „zadní vrátka“. Ne pro doplnění, ale pro nové zpracování. Říká: *„Motivy si nevybírám, jsou ve mně zasunuté a čekají na probuzení. Někdy jsem zklamán, že je to jinak, ale jsem tvrdohlavý. Ovlivňuje mě každá výstava a setkání. Fotografuji však výhradně lidi a místa, které pro mne něco znamenají. Protože mám ale někdy lidí dost, utíkám stále častěji k fotografii detailů, architektury a zátíší. Těmto fotografiím říkám Útěky.“*¹

Z cyklu *Ordinace*

Z cyklu *Ordinace*

¹ Popieluch, M.: Osobní rozhovor s Ladislavem Vavříkem. Ostrava – Mariánské hory, 28. 7. 2006.

Dnešní Ostravu Vavřík vnímá s nadšením. Jako maloživnostníkovi se mu zamlouvá čilý obchodní ruch v ulicích. Dnes ovšem necítí potřebu to fotograficky dokumentovat. Pracuje zásadně černobílým klasickým fotografickým postupem, často na střední formát negativu.

V průběhu dlouhého a příjemného rozhovoru s Ladislavem Vavříkem v jeho „Kamrlíku fotografie“ jsem osobně cítil, že je pro něj fotografie vlastně přímou duševní relaxací.

3. 1. 6. MARTIN POPELÁŘ

Narodil se 29. 7. 1971 v Ostravě, kde dosud žije. Absolvoval střední zemědělskou školu a bakalářské studium na ITF FPF SU v Opavě (BcA.,1997). Živí se jako volný fotograf, řadu let pracoval pro ostravskou redakci Mladé fronty Dnes. Je spolukurátorem fotografické galerie Fiducia v Ostravě.

Martin Popelář se zabývá dokumentární fotografií vlastně od doby, kdy objevil fotografii, od svého působení v civilní službě v domově důchodců. Fotografický esej z tohoto místa později předložil k přijetí na ITF FPF SU v Opavě. Na dokumentární fotografii ho baví pozorovat lidi a domýšlet osudy či jejich příběhy v momentu společného nenápadného setkání. I když nemá připraven fotoaparát, stále se kolem sebe dívá jako fotograf. Neuvažuje nad tím, kde své fotografie snímá, spíše ho zajímá celkové souznění s okolím a stavem mysli. Rád pozoruje lidi, situace kolem sebe vnímá jako hru života, ve které lidi působí skoro jako „kompars“. Jeho fotografické příběhy si tak může divák volně interpretovat.

Ostrava je v něm zakořeněná. Jak sám říká: *„V jiném městě bych v Česku žít nechtěl, snad někde ještě dál. Jako město je Ostrava velmi inspirativní a málo konzervativní, více otevřená – nesvažuje tradicemi. Změny po roce 1989 nenastaly v tom, že by se Ostrava najednou proměnila v intelektuální centrum, spíš je tu dnes velmi kvalitní kulturní scéna čerpající*

z tohoto místa.“¹ I obyvatelé se podle něj změnili, víc přemýšlejí nad tím co chtějí, co dělají, čím jsou. Už to není jen masa horníků a hutníků a tato změna Ostravě pomohla. Jako člověku, který se pohybuje v kulturní sféře, je Popelářovi v Ostravě dobře.

Ve své volné tvorbě dává prostor i jiným místům – prostorům, v nichž se právě pohybuje nebo spíš nachází. Netrvá na Ostravě, ta se v jeho fotografiích objevuje často jen proto, že přímo v ní žije a pracuje, ale není cílem jeho snímků. K nim ani netvoří popisky, dokonce pro něho není důležitá ani doba vzniku. Svou tvorbu nečlení podle období, uzavřených cyklů nebo témat, ta přibývá postupně, jak plyne čas. Svou diplomovou práci však nazval *Ostrava*. Ke svým snímkům se běžně vrací a vybírá je po dlouhé době, během níž jsou uloženy pouze v jeho paměti. Čas pak dává uzrát jejich významu v celku, ve spojitosti, v tvůrčí a autorské kontinuitě. Nepracuje cíleně – zaujatě, řídí se svou vlastní chutí nebo potřebou, naladěním a samozřejmě napojením na prostředí a situace. Své fotografie dělí do dvou kategorií – říká: „*Spíš mají dvojí výraz.*“² Část jeho fotografií je více dokumentárně konzervativní – s důrazem na probíhající děj či jev, druhá část fotografií vychází spíše z jeho subjektivní, duševní podstaty.

Z cyklu *Ostrava*

Práce v novinách na konci 90. let ho na jedné straně naučila rutině, musel se naučit „přinést“ dobrý snímek z každé reportáže. Přinesla mu i pár dobrých snímků z míst a situací, ve kterých by se za normálních okolností neobjevil. Na straně druhé ho práce pro tisk silně časově i motivačně pohlcovala. Nedávala mu příliš prostoru k vlastní tvorbě. Ale přesto si myslím, že díky němu a dnes stále

¹ Popieluch, M.: Osobní rozhovor s Martinem Popelářem. Ostrava, 26. 7. 2006.

² Popieluch, M.: Osobní rozhovor s Martinem Popelářem. Ostrava, 26. 7. 2006.

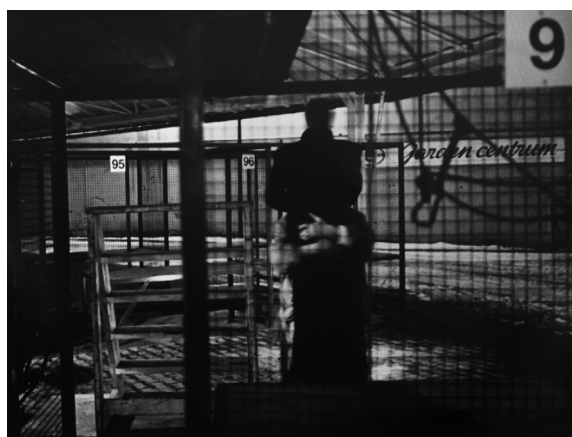
v redakci pracujícím **Alexandru Satinskému** a **Jaroslavu Ožanovi** patří reportážní snímky v regionální redakci MF Dnes mezi nejlepší v českém tisku.

Z cyklu Ostrava

Z cyklu Ostrava

Z cyklu Ostrava

3. 1. 7. ALEXANDR SATINSKÝ

Narodil se 31. 3. 1963 a celý život žije v Ostravě. Po absolvování gymnázia se několikrát pokusil studovat na různých vysokých školách, ale žádnou z nich nikdy nedokončil. Pracoval postupně jako třídič vlakové pošty, hlídač a topič v ZOO, soustružník, řidič lisu, plánovač nebo stavební dělník. Fotografií se zabývá od svých 15 let, kdy začal objevovat fotografie od **V. Koláře**, **J. Štreita**, **H. C. Bressona**, **E. Erwitta**, **T. Page**, **Weegeho**, **R. Franka** a mnohých dalších. Po návratu z vojenské služby v roce 1987 se spolu s přítelem **Tomášem Čvančarou** přihlásil do Lidové školy na obor fotografie pod vedením **Františka Řezníčka** a **Jiřího Kráčalíka**. Toto studium i lidé měli hlavní vliv na jeho další osud. Oni a jeho častá setkávání s lidmi různých profesí a sociálních vrstev ho výrazně vedly k dokumentární fotografii. V tomto období se účastní mnohých fotografických soutěží. V roce 1988 se stává vítězem v mezinárodní soutěži firmy Praktika v kategorii Žena dnešních dnů. Díky jeho autorské výstavě uspořádané právě Lidovou školou a tímto úspěchem se roku 1993 stává fotoreportérem ostravské redakce Mladá fronta Dnes.¹ Tato práce ho dodnes naprosto pohlcuje. Naplno se věnuje reportážní fotografii. V ostravské redakci později vytvořil ještě s **J. Ožanou** a **M. Popelářem** velmi kvalitní tvůrčí tým, který svými fotografiemi často překračoval pouhý reportážní účel. Jeho fotografie mají mnohdy v širším kontextu jednotlivých reportáží také dokumentární a umělecké kvality. Díky účelu stvoření musí mít věcný a čitelný charakter, ale Satinský se téměř vždy snaží najít zajímavý a snímek podporující úhel záběru. Jako reportér si témata nemůže sám vybírat, ale možná díky tomu se může tato jeho obrazová zpráva o světě kolem něj ve výběru fotografií jevit jako velmi živoucí, dynamická, pestrá a hlavně přesná.

¹ Satinský, A.: Alexandr Satinský. Vlastní text k výstavě v Galerii7, Ostrava, 2005.

O fotografických kvalitách Satinského jako fotoreportéra hovoří také 1. místo v celostátní soutěži novinářské fotografie Czech press photo¹ v kategorii reportáž v roce 1998 s fotoreportáží pro redakci Mladé fronty Dnes *Romské pohřby na severní Moravě - pohřeb Heleny Biháriové v opavském klášteře Sv. Ducha*. O rok později byly jeho snímky na výstavě Czech press photo také zastoupeny.² I přes tento úspěch nebo spíše díky redakční vytíženosti vystavuje své snímky málo a když, tak jediné s kolegy z redakce.

Bez názvu, Ostrava

Bez názvu, Ostrava

¹ <http://czechpressphoto.cz/cz.php?st=info1998cz>

² <http://czechpressphoto.cz/cz.php?st=info1999cz>

3. 1. 8. MICHAL KUBÍČEK

Jako jediný vybraný autor není rodilý Ostravák a dokonce ani Moravák či Slezan. Pochází z Prahy, kde se 23. 9. 1974 narodil. Vystudoval Střední stavební učiliště v Praze (1992). Poté nějaký čas trávil v cizině, aby se v roce 1994 zcela přestěhoval do Ostravy. Od roku 1996 studuje fotografii na Lidové konzervatoři v Ostravě. Po jejím ukončení v roce 1998 byl přijat do bakalářského studia ITF FPF SU v Opavě, které absolvuje v roce 2002 a pokračuje zde i v magisterském studiu, jehož je absolventem od roku 2005. Dnes studuje obor Marketingové a sociální komunikace na Katedře marketingových komunikací Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. V 90. letech pracoval jako redaktor a fotoreportér v Moravskoslezském dni a v Lidových novinách, externě pracoval jako scénárista a redaktor pro řadu magazínů a periodik včetně elektronických médií (Český rozhlas, Česká televize). Je zakladatelem a editorem několika internetových novin a portálů. Externě vyučoval na ITF FPF SU v Opavě. Dnes je společníkem a ředitelem marketingové agentury a cestovní agentury. Je redaktorem internetového časopisu www.photorevue.com a správcem www.itf.cz. Zabývá se webdesignem a tvorbou internetových stránek. Jeho práce v oblasti webdesignu byly zveřejněny například v publikaci Web Design Index (The Pepin Press Amsterdam).¹

Michal Kubíček má k Ostravě velmi zvláštní vztah. Díky tomu, že do Ostravy přišel až jako dospělý a záhy byl zaměstnán jako redaktor v tisku, musel velice rychle vstřebat velké množství ostravských reálií četbou nebo rozhovory s různými lidmi. Dokonce tvrdí, že v mnoha ohledech zná Ostravu lépe než mnozí rodáci. Jeho

¹ Institut tvůrčí fotografie Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity: Absolventi Institutu tvůrčí fotografie Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě 1991 – 2006, s. 204. Opava, 2006.

vztah sice není tak niterný, tak automatický, ale je hluboce věcný a vnímavý. Jako fotoreportér se musel vyrovnat s různými tématy. Osobně ho však zajímají stejné motivy jako některé místní již etablované dokumentaristy – mizející kolonie ve Vítkovicích, chátrající hornické osady atd. Jeho první téma mu přinesly katastrofální povodně v roce 1997. Cyklus *Velká voda* zpracovává ryze reportážním způsobem a později ho prezentuje společně s dalším reportérem **Davidem Moravcem**. Díky tomuto tématu se později dostává dokumentárním souborem *Liščina* k problematice Romů přestěhovaných do provizorních obydlí.¹ Zde se již více snaží dokumentovat a zachycovat problém mezilidských vztahů v tomto dočasném a stísněném prostředí. V roce 2000 pracuje na tématu zachycení charakteru jedné specifické oblasti Ostravy – Vítkovic ve stejnojmenné klauzurní práci. Pracuje s panoramatickým formátem a snaží se o pravdivé zachycení místa v podivném vztahu s lidmi a minulostí, které si sice žije po svém, ale zároveň se vyrovnává se zánikem pulzujícího ocelového giganta a hledá novou tvář.

Klasickým dokumentárním souborem je jeho bakalářská diplomová práce nazvaná *Ostrava*, kde Kubíček dává do protikladu fotografie pořizované jako reportér při různých jednáních nebo kampaních ostravských politických či ekonomických elit s fotografiemi z prostředí a všedních situací ostravských sídlišť. Sám tvrdí: „*Fotografoval jsem Ostravu prostě tak, jak jsem šel.*“²

Dnes se zklidňuje a říká: „*Mám míň té drzosti jít k lidem. Nemám dost vnitřního klidu pracovat stylem minulých fotografických cyklů.*“³ Již jeho poslední fotografie v magisterské diplomové práci z roku 2005 *Nezaměstnaní* je na hranici dokumentu, portrétu a sociologické studie. Kubíček jednoduchým portrétním způsobem (centrální kompozice, celek postavy, jednoduché, ale reálné pozadí a formát na výšku)

¹ Zůnová, P.: Dokumentární fotografie studentů na Institutu tvůrčí fotografie. Magisterská diplomová práce, s. 78 – 79. IITF FPF Slezské univerzity v Opavě, Opava, 2005.

² Popieluch, M.: Osobní rozhovor s Michalem Kubíčkem. Ostrava, 9. 8. 2006.

³ Popieluch, M.: Osobní rozhovor s Michalem Kubíčkem. Ostrava, 9. 8. 2006.

doslova ukazuje náhodné klienty úřadu práce s textovým doplněním jejich osobních údajů – jména bez příjmení, délky období bez práce a profese. Celý tento cyklus fotografií jakoby představoval nejen jistou bezvýchodnost obyvatel měnící se Ostravy, ale obecně vůbec. Celý soubor fotografií je vyváženě barevný.

Michala Kubíčka dle jeho vlastních slov budou vždy zajímat asi ty stránky života, ke kterým bude muset hledat cestu jako nezávislý pozorovatel. Pracovat na dokumentu v prostředí jemu známém, na němž je zainteresován osobně, neumí. Sám tvrdí, že nedovede překonat bariéru osobní intimní výpovědi.

Antonie, 5 let, kucharka

Z cyklu *Nezaměstnaní, Ostrava 2005*

Jan, 12 let, stavební dělník

Z cyklu *Nezaměstnaní, Ostrava 2005*

Janis, 7 dní, student

Kamil, 14 dní, dělník

Z cyklu *Nezaměstnaní, Ostrava 2005*

Martina, 8 měsíců, fakturantka

Z cyklu *Nezaměstnaní, Ostrava 2005*

3. 1. 9. EVA PALKOVIČOVÁ

Narodila se 21. 5. 1978 v Ostravě. Je absolventkou Integrované střední školy v Ostravě – Michálkovicích v oboru fotograf (1995), Integrované střední školy v Ostravě – Porubě v oboru obchod a služby se zaměřením fotograf zakončeném maturitou (1998) a bakalářského studia ITF FPF SU v Opavě (BcA., 2004). Nyní zde končí magisterské studium. Pracuje jako volná fotografka. Zabývá se hlavně portrétní a módní fotografií a fotografií aktu.

Dokumentární fotografie je pro ni žánrem, kterým si dle vlastních slov musela a chtěla projít. Zúčastnila se též několika samostatných a kolektivních výstav, např. *Prizma 2002* v Prievidze nebo vlastní výstavy *Staré pověsti české* v Karlových Varech v roce 2003 v rámci zde pořádaného Mezinárodního filmového festivalu. Byla též zařazena do kolektivní výstavy ITF FPF SU v Opavě *Diplomové a klauzurní práce 1998 – 2003* se svým dokumentárním cyklem z Ostravy *Vzpěračka*.

Tento ucelený soubor fotografií přibližuje formou krátkého obrazového příběhu intimní i veřejné okamžiky života místní sportovkyně. Snímky jsou černobílé hlavně proto, aby se divákova pozornost upínala pouze na její osobu v kontextu s drsným pro ženu netypickým prostředím. Kromě neuceleného fotografování místních částí Ostravy se Eva Palkovičová od té doby dokumentární fotografií téměř nezabývá.

Z cyklu *Vzpěračka*, Ostrava 2002

Z cyklu *Vzpěračka*, Ostrava 2002

Z cyklu *Vzpěračka*, Ostrava 2002

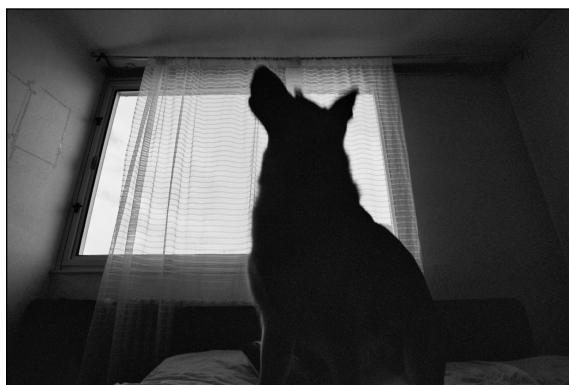
Z cyklu *Vzpěračka*, Ostrava 2002

3. 1. 10. JIŘÍ ŽIŽKA

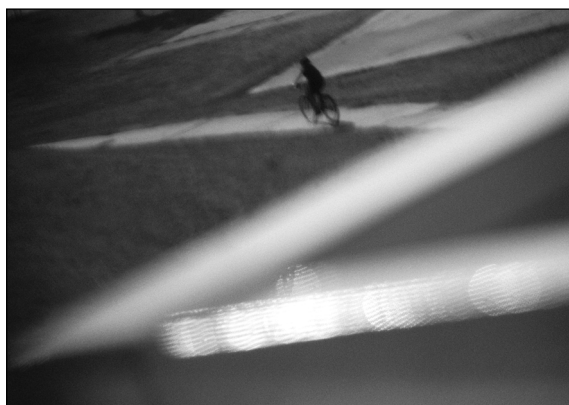
Narodil se v Ostravě 9. 4. 1982. Vystudoval Integrovanou střední školu oděvní, služeb a podnikání V Ostravě – Porubě v oboru fotograf ukončenou maturitou v roce 2001. Od roku 2002 studuje na ITF FPF SU v Opavě. Tato škola a spolužáci mají od té doby zatím největší vliv na jeho tvorbu, ale též jako na začínajícího pedagoga. Současně s nabídkou pedagogicky působit jako učitel odborné výchovy učebního oboru fotograf na Střední škole oděvní, služeb a podnikání v Ostravě – Porubě podstupuje doplňující pedagogické studium se zaměřením na praktické vyučování na Pedagogické fakultě Ostravské univerzity. Na této škole působí dosud.

Ve své fotografické tvorbě se věnuje výhradně dokumentu. V Ostravě postupně pracoval na tématech *Hrušov* (1999 – 2000) a dosud rozpracovaných cyklech *Den bez konce (od 2003)* a *Trosečníci* (od 2006). Soustředí se dnes pouze na tyto neuzavřené cykly, které mají charakter subjektivního dokumentu. Jiří Žižka v cyklu *Den bez konce* pracuje s černobílou fotografií a jeho snímky jsou bezčasým deníkem obyčejného života a města, které samo pro něj nemá jasné hranice. Jeho deník je plný mnohdy jednoduchých situací, které se při hlubším přemítání přetavují v jakési metafory. Sám se o tomto cyklu vyjádřil: „*Věřím, že i v banálních výjevech a triviálních každodenních scénách, kterých kolem denně vidíme stovky a které by naprostou většinu z nás nenapadlo fotografovat, lze objevit cosi přízračného.*“¹ Často pracuje se symboly, které mají vizualizovat napětí, klid, samotu. Inspiruje se zážitky z dětství, které v dalším plánu promítá do nové skutečnosti. V cyklu *Trosečníci* pracuje v prostředí bývalých hornických kolonií. Fotografuje lidi jako současné svědky tohoto místa plného minulých osudů a příběhů. Hledá propojení s minulostí.

¹ Žižka, J.: Člověk v nejvšednějších neudálostech. Předmluva k účasti na výstavě a13 volného sdružení krnovských výtvarníků v rámci 2. mezinárodního výtvarného plenéru Krnov, Krnov, 2004.

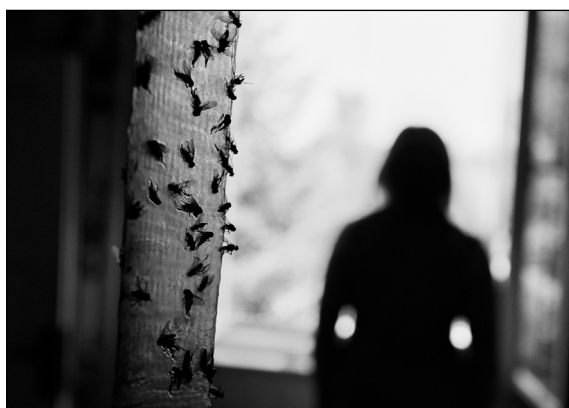
Z cyklu *Den bez konce*, Ostrava 2005

Z cyklu *Den bez konce*, Ostrava 2005

Z cyklu *Den bez konce*, Ostrava 2005

Z cyklu *Den bez konce*, Ostrava 2005

3. 1. 11. JAROSLAV KOCIÁN

Narodil se 30. 3. 1979 v Havířově, kde nyní také žije. Vystudoval Integrovanou střední školu obchodního podnikání, obor obchodník, podnikatel v Českém Těšíně (1998). V roce 2002 začal studovat na ITF FPF SU a v roce 2005 zde absolvoval (BcA.). Během studia se snaží se svým společníkem provozovat ateliér. V roce 2005 začíná vyučovat obor užité fotografie na Střední umělecké škole v Ostravě.

Dokumentární fotografií se zabývá asi od roku 1998, kdy začíná fotografovat a společně s portrétem ji považuje za jednu z nejhezčích forem vyjadřování ve výtvarném umění. Více než konkrétní situace ho při fotografování zajímá nálada. Je hlavně pozorovatelem a scénu vždy vnímá především černobíle. O vlivu na svou tvorbu hovoří: „*Velmi často mě ovlivňuje hudba, kinematografie. Co se týče fotografie, jsem ovlivněn mnohými autory jak světového jména, tak například i některých spolužáků z ITF, či naprostých laiků.*“¹

Ostravu pokládá především za tranzitní město. Možná, díky zaměstnání se jeho vztah bude měnit, to ale ukáže až čas. „*Ničí m Ostrava nějak zvlášť neučarovala, vyjma fotografií V. Koláře*“², tvrdí. Zde je patrný jeho primární vztah k Ostravě, kterou zná, jak se říká jen z „doslechu“. Dalo by se očekávat napodobování, ale Kocián přistupuje k Ostravě opravdu jen tranzitně a jemu ke cti po svém.

Jeho jediný ostravský soubor fotografií *Svinovské mosty* je jako místo vlastně sám o sobě prostorem jeho přestupu. Samo místo je pak obecně synonymem pro velké přesuny mas ve všech směrech. Kocián toto místo snímá velmi subjektivně jako místo, kde v různých časových odstupech citlivě prožíval své návraty z výletů právě mezi klíčovými body Svinovských mostů, tedy vlakovým nádražím a asi 200m vzdálenými tramvajovými zastávkami. Těmito snímky nerozlišuje

¹ Popieluch, M.: Osobní rozhovor s Jaroslavem Kociánem. Ostrava, 3. 8. 2006.

² Popieluch, M.: Osobní rozhovor s Jaroslavem Kociánem. Ostrava, 3. 8. 2006.

pozitivní ani negativní vlivy na své nazírání. Přesto má jeho cyklus velmi dramaticky přízračný, řeklo by se spíše komiksový výraz. Neschází jim hloubka a dynamika. Typické je velmi časté střídání hlubokých stínů se slunnými místy, jež je obvykle doplňováno magickými stíny, siluetami nebo rovnou reálnými postavami.

V současnosti inklinuje Kocián spíš k portrétní fotografii, v níž míní promítnout dané většinou městské prostředí jako sociální fenomén.

Z cyklu Svinovské mosty, Ostrava 2003

Z cyklu Svinovské mosty, Ostrava 2004

Z cyklu Svinovské mosty, Ostrava 2004

3. 1. 12. KLÁRA ŘEZNÍČKOVÁ

Narodila se 8. 2. 1983 v Ostravě. Je absolventkou Střední umělecké školy v Ostravě, obor užitá fotografie (2002). Téhož roku začala navštěvovat na ITF FPF SU v Opavě bakalářské studium. Souběžně od 3. ročníku na ITF studuje dokumentární film na FAMU v Praze (od 2004). Externě také vyučovala na Střední umělecké škole v Ostravě (2003 – 2004). Samostatně vystavovala v Divadle loutek v Ostravě a byla zařazena do souborné výstavy ITF FPF SU *Diplomové a klauzurní práce 1998 – 2003*.

Klára Řezníčková má přirozeně k Ostravě blízký vztah, i když nyní většinu času tráví v Praze, snaží se některé motivy Ostravy dostat do svých dokumentárních filmů při studiu FAMU v Praze. Děsí ji někdy častá věta lidí, že v Ostravě se měli „tenkrát“ lépe.

Dokumentární fotografií se začala věnovat poměrně brzo. Sama popisuje tyto začátky těmito slovy: „*Dokumentární fotografií se věnuji asi od roku 1997, to mi bylo 14 let a otec mě poprvé zavezl do Vítkovic, vysadil mě z auta mezi cikány, řekl fot' a odjel.*“¹ Její otec, o kterém píše výše, má na její zaměření od mládí velký vliv podobně jako nyní jí velmi úzký okruh lidí, kteří jsou Kláře Řezníčkové svými názory blízcí. Nejčastěji vyhledává motivy pomalu zanikající Ostravy minulých časů. Lidé pro ni znamenají totéž co město, jsou jeho nedílnou součástí. Navíc se právě v jejich osudech autorka hledá. Velmi citlivě vnímá všechny podněty od všech, kterým má smysl naslouchat. V Ostravě se dosud věnovala jen několika tématům, jedním z nich jsou *Cikáni z Vítkovic*, pojímané ještě klasickým dokumentárním stylem s přímým kontaktem s lidmi, tyto snímky ještě postrádají výraznější rukopis autorky, spíše jen zobrazuje, nevyjadřuje se k problému ani vztahům. Její první klauzurní práce na ITF už má výraznější, subjektivnější náboj. Soubor fotografií (ne)označených *Bez názvu*, ač vím, že vznikly v Ostravě, samy o místě nebo času nevypovídají. Zde se prvně ukazuje, kam

¹ Popieluch, M.: Osobní rozhovor s Klárou Řezníčkovou. Ostrava, 6. 8. 2006.

obecně její a vlastně celá mladá moderní dokumentární tvorba volně spěje. K subjektivní, často až abstraktní interpretaci konkrétních míst, setkání a myšlenek samotného autora v ničím neovlivňované realitě. Tyto fotografie ovšem nemusí na nic konkrétního odpovídat nebo něco popisovat. Jen dokumentují samotného autora a jeho citlivé vnímání konkrétních situací. S tím souvisí časté nepojmenovávání fotografických cyklů anebo když, tak velmi nekonkrétní až banální nebo naopak velmi věcné, místní či časové. Je pak jen na divákovi, aby obraz a skrze něj i autora dešifroval. Své snímky Klára Řezníčková vždy vybírala spíš instinktivně než uvážlivě, což svědčí spíš o naprosté důvěře ke svému citu než k tendenčnímu směřování. Sama tvrdí, že dnešní Ostravu poznáme na fotografiích až s velkým časovým odstupem.

Bez názvu, *Ostrava 2003*

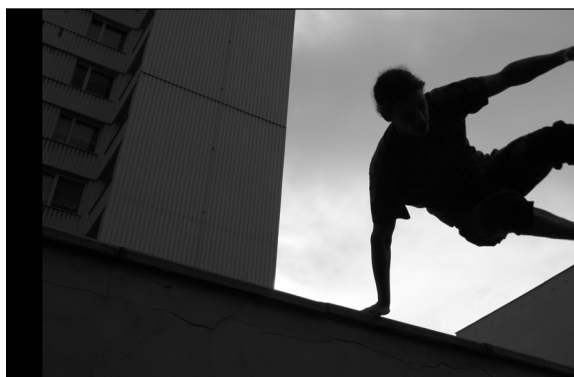
Bez názvu, *Ostrava 2003*

3. 1. 13. KATEŘINA CHYTILOVÁ

Narodila se v Ostravě 27. 5. 1986. V roce 2005 ukončila maturitou studium na Střední umělecké škole v Ostravě. Tentýž rok je přijata současně ke studiu filologie na Filozofické fakultě Ostravské univerzity v Ostravě a na Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě. Na obou školách nyní studuje 2. ročník.

Ostravu vnímá jako rozvojové město. Necítí, že by ji tu něco drželo. Ve fotografii se zatím věnuje více žánrům, převážně však dokumentární a reportážní fotografii, ale zajímá ji i zobrazování krajiny a makrofotografie. V minulosti pracovala na dvou dokumentárních souborech. První z nich je z prostředí sanatoria v Klímkovicích. Sama říká: *Nejvíc mě baví fotografovat v úzce vymezeném prostředí, zajímá mě prostředí, atmosféra, ale netíhnu ke kliše sociálním tématům.*¹ Zatím nejvíc na sebe upozornila dokumentárním cyklem o nové velkoměstské adrenalinové zábavě přicházející z Francie nazvaným *Le Parkour*. V ostrém protisvětle zobrazuje siluety skokanů, kteří seskakují a přeskakují z jedné výškové stavby na druhou. Jejím fotografiím nechybí hravost a hloubka. Přitom skoro není podstatné, jestli ve skutečnosti víme o co konkrétně vlastně na fotografiích jde. Kateřina Chytilová vytvořila zcela nezávislé obrazy, které skoro nepotřebují komentář.

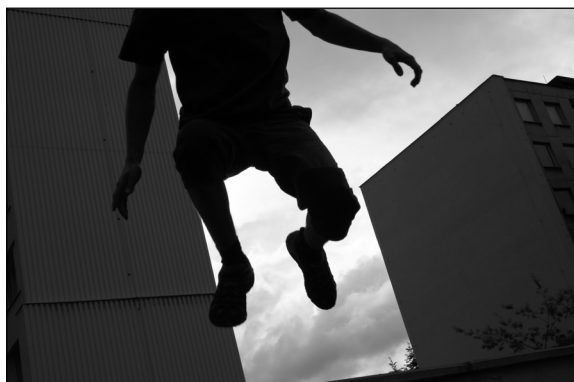
¹ Popieluch, M.: Osobní rozhovor s Kateřinou Chytilovou. Frýdek - Místek, Ostrava, 23. 8. 2006.

*Z cyklu *Le Parkour*, Ostrava 2005-2006*

*Z cyklu *Le Parkour*, Ostrava 2005-2006*

*Z cyklu *Le Parkour*, Ostrava 2005-2006*

*Z cyklu *Le Parkour*, Ostrava 2005-2006*

4. Závěr

Závěrem musím dodat, že pro psaní o dokumentární tvorbě a ostravských autorech od roku 1989 do současnosti bylo důležité nejen se s jejich tvorbou seznámit, ale především se osobně seznámit s jejich názorem na problematiku místa a jejich motivy k práci. Jelikož se sám věnuji dokumentární tvorbě v tomto regionu, zajímám se o tvorbu svých kolegů přirozeně už dlouho. Setkávání a povídání si s nimi o Ostravě, dokumentu obecně a jejich tvorbě mě ještě více osobně obohatilo a motivovalo k další tvůrčí práci. Stejně tak pro mne bylo důležité seznámit se s historií dokumentární fotografie před rokem 1989.

Při psaní této práce jsem vycházel z dostupných zdrojů. Vzhledem k tomu, že se jedná o nedávnou minulost a především současnost, není až na výjimky dostatek především knižních publikací. Vycházel jsem proto z diplomových prací mých kolegů, z výstav a jejich katalogů a samozřejmě z přímých rozhovorů s autory. V práci jsem zmínil též významné projekty, které měli za cíl dokumentovat Ostravu. V přehledu dokumentární tvorby ostravských autorů jsou zařazeny práce autorů, které s dokumentární tvorbou souvisí třeba jen velmi okrajově nebo autoři nejsou z Ostravy s vědomím, že to v budoucnu může pomoci si uceleně vytvořit názor na Ostravu. Jsem si vědom, že autoři uvedeni v mé práci nejsou absolutně jediní, kteří se ve zmiňovaném období dokumentární tvorbě v Ostravě věnují a určitě jsem na mnohé zapomněl nebo o nich prostě nevěděl. V mých silách též nebylo všem autorům věnovat dostatek prostoru. Podrobně se věnuji především těm autorům, jejichž tvorbu dobře znám a dokázal jsem se s nimi setkat. Z těchto a mnohých dalších důvodů nemohu sám objektivně vyvozovat, jakou má dokumentární fotografie ostravských autorů úroveň. Mohu jen s radostí konstatovat, že klasické ostravské motivy dokumentární tvorby se stále častěji obohacují o velmi subjektivní pohledy. Též mě těší, že svůj podíl na

tom mají především starší dokumentární tvůrci, kteří působí nejen charismatem vlastní tvorby, ale hlavně jako pedagogové. V minulosti produkovalo dokumentární tvůrce především klubové prostředí. Dnes dokumentární tvůrce plodí hlavně dostatek škol se zaměřením na výuku fotografie v širokém okolí Ostravy. Fotografické vzdělávání na všech úrovních pokládám za nejvýznamnější předpoklad rozvoje nezávislé dokumentární tvorby a sám se jako pedagog budu snažit k tomu přispět.

Seznam použité literatury a informačních pramenů

Adamíček, R.: Veřejné fotografické prezentace na Ostravsku devadesátých let. Bakalářská diplomová práce, ITF FPF Slezské univerzity v Opavě, Opava 2002

Birgus, V., Kuneš, A., Podestát, V., Pospěch, T.: Absolventi Institutu tvůrčí fotografie Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě 1991 – 2006. Institut tvůrčí fotografie Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity, Opava, 2006.

Birgus, V., Pospěch, T.: Diplomové a klauzurní práce 1998 – 2003. Institut tvůrčí fotografie Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity, Opava, 2003

Birgus, V.: Viktor Kolář. Vročení let 1965-95. Předmluva k výstavě Viktora Koláře, Opava, 1996.

Birgus, V., Vojtěchovský, M.: Jistoty a hledání v české fotografii 90. let. Katalog k výstavě, nakladatelství Kant, Praha, 1996.

Birgus, V.: Vojtěch Bartek – Ohlédnutí. Katalog k retrospektivní výstavě V. Bartka v galerii Opera, Ostrava, 2002

Birgus, V., Mlčoch, J.: Česká fotografie 20. století. Průvodce. Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze, Kant, Praha, 2005

Cieslar, J.: Viktor Kolář. Svazek 9, edice Phototorst, Torst, Praha, 2002.

Fotoklub Ostrava: XXX. setkání fotografů. Publikace ke XXX. setkání fotografů v Domě kultury Vítkovic. Fotoklub Ostrava, Ostrava, 2000.

Fotoklub Ostrava: XXXV. setkání fotografů. Publikace ke XXXV. setkání fotografů v Domě kultury Vítkovic. Fotoklub Ostrava, Ostrava, 2003.

Fotoklub Ostrava: 40. setkání fotografů. Publikace ke 40. setkání fotografů v Domě kultury města Ostravy a k 20. výročí založení fotoklubu Ostrava, Fotoklub Ostrava, Ostrava, 2005.

Holub, P.: Panoramatický formát v české fotografii. Bakalářská diplomová práce, ITF FPF Slezská univerzita, Opava, 2005

<http://czechpressphoto.cz/cz.php?st=info1998cz>

<http://czechpressphoto.cz/cz.php?st=info1999cz>

Kolář, V.: Beseda s Viktorem Kolářem. Pořad Ostravské medailony, Dům knihy LIBREX, Ostrava, 14. 6. 2006.

Kolář, V.: Baník Ostrava. ExPose Verlag, Berlin, 1986

Kolář, V.: Fotografie, Ostrava 1963 – 1999. Katalog výstavy, Galerie výtvarného umění v Ostravě, Dům umění, Ostrava, 1999

Kouba, M.: Kolektivní projekty dokumentární fotografie 80. a 90. let 20. století v ČR. Magisterská diplomová práce, ITF FPF Slezské univerzity v Opavě, Opava, 2001.

Moravské noviny Svoboda, č.271 – ročník X, Ostrava, 2000.

Rywiková, B., Štefenides, J., Řezníček, F.: Komorní scéna Aréna. Jubilejní publikace k 10. výročí práce stálého hereckého souboru, Ostrava, 2003 (dotisk 2005).

Polášek, R.: Homeless a jiní. Katalog výstavy, Academy of Silence and FGF

Popieluch, M.: Osobní rozhovor s Klárou Řezníčkovou. Ostrava, 6. 8. 2006.

Popieluch, M.: Osobní rozhovor s Kateřinou Chytilovou. Frýdek - Místek, Ostrava, 23. 8. 2006.

Popieluch, M.: Osobní rozhovor s Evou Palkovičovou. Ostrava - Poruba, 9. 8. 2006.

Popieluch, M.: Osobní rozhovor s Vladimírem Šulcem, Ostrava, 1. 8. 2006.

Popieluch, M.: Osobní rozhovor s Jiřím Kudělkou. Ostrava, 22. 8. 2006.

Popieluch, M.: Osobní rozhovor s Vojtěchem Bartkem. Ostrava – Poruba, 9. 8. 2006.

Popieluch, M.: Osobní rozhovor s Martinem Popelářem. Ostrava, 26. červenec 2006.

Popieluch, M.: Osobní rozhovor s Ladislavem Vavříkem.

Ostrava – Mariánské hory, 28. červenec 2006.

Popieluch, M.: Osobní rozhovor s Františkem Řezníčkem.

Ostrava, 2. 8. 2006

Popieluch, M.: Osobní rozhovor s Jaroslavem Kociánem. Frýdek -

Místek, Havířov, 3. 8. 2006.

Popieluch, M.: Osobní rozhovor s Martinem Popelářem. Ostrava,

26. 7. 2006

Popieluch, M.: Osobní rozhovor s Michalem Kubíčkem. Ostrava,

2. 8. 2006

Popieluch, M.: Osobní rozhovor s Jiřím Žižkou. Ostrava,

18. 8. 2006

Satinský, A.: Alexandr Satinský. Katalog k výstavě v Galerii7,

Ostrava, 2005.

Schejbal, J.: Česká dokumentární fotografie 20. století. Bakalářská

diplomová práce, Institut tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity, Opava, 1997.

Slámová, O., Moucha, J., Strakoš, M.: Ostrava – periferie nebo

co?! Katalog projektu občanského sdružení Za starou Ostravu, občanské sdružení Za starou Ostravu, Ostrava, 2005.

Smékal, M.: Fenomén Ostravska jako specifický motiv v české poválečné fotografii. Magisterská diplomová práce, ITF FPF Slezská univerzita, Opava, 1999.

Šimánek, V.: Romové před objektivy českých fotografů od 60. let

20. století do současnosti. Bakalářská diplomová práce, ITF FPF Slezské univerzity v Opavě, Opava, 2000.

Šulc, V.: Mladí fotografové Ostravska 2000. Bakalářská diplomová práce, Institut tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity, Opava, 2002.

Tomášková, M.: Novinářská fotografie v deníku MF Dnes na přelomu 20. a 21. století. Bakalářská diplomová práce, ITF FPF Slezské univerzity v Opavě, Opava, 2001.

Válek, A.: Fotografická skupina H 70. Bakalářská diplomová práce, ITF FPF Slezské univerzity v Opavě, Opava, 2004

Zůnová, P.: Dokumentární fotografie studentů na Institutu tvůrčí fotografie. Magisterská diplomová práce, ITF FPF Slezské univerzity v Opavě, Opava, 2005.

Jmenný rejstřík

Adamec Jan	18, 19
Baňka Pavel	18
Bartek Vojtěch	12, 16, 17, 26, 27, 28, 30, 36
Bat'a Tomáš	42
Bihářiová Helena	41
Blažej Jiří	17
Borodin	30
Bouvy Kim	18
Bresson Henri Cartier	22, 40
Bureš Milan	20
Capa Robert	22
Čapla Arnošt	17
Čvančara Tomáš	40
Danel P.	14
David Milan	18
Davidson Bruce	22
Drezdowitz Ladislav	18, 19
Erwitt Eliot	40
Firličíncký František	9
Frank Robert	40
Gabčan Fedor	10, 11, 12, 14, 17, 27
Gajdačová Martina	20
Garčic Lukáš	17
Golat Luděk	30
Havel Václav	14
Havlíček František	15
Hesse Kai-Olaf	18
Holomíček Bohdan	18
Hradil Josef	12
Hrdina Jiří	15, 16, 17

Hrubeš Petr	20
Chleboun Jan	9
Chytilová Kateřina	19, 54
Janda Rudolf	10, 11, 12
Kania Karel	9, 11
Karlas Otakar	26
Klimeš Miloslav	18
Knappová Kateřina	18, 19
Kocián Jaroslav	19, 50, 51
Kolář Viktor	6, 7, 11, 12, 15, 16, 21, 22, 23, 24, 27, 40, 50
Kolář Viktor st.	9
Kráčalík Jiří	40
Krasl František	10, 11, 12
Krhut Marcel	20
Kryl Karel	14
Kubala Květoslav	9, 12
Kubíček Michal	15, 16, 20, 42, 43, 44
Kudělka Jiří	12, 14, 31
Kuchař Bohumír	9
Lipscher Juraj	18
Macíček Tomáš	20
Mader Andreas	18
Machová Nikola	20
Moravec David	43
Moucha Josef	18, 19
Nagy Mikuláš	12
Nohavica Jaromír	6
Oehlmann Peter	18
Ožana Jaroslav	15, 39, 40
Page Tim	40
Palkovičová Eva	16, 46
Pepe Dita	20

Plutová Eva	20
Polášek Miloš	10, 11, 12
Polášek Roman	17, 20
Popelář Martin	15, 19, 37, 38, 40
Popieluch michal	17
Růžička Bohuslav	10, 11, 12
Řezníček František	15, 16, 33, 34, 40
Řezníčková Klára	16, 19, 52, 53
Satinský Alexandr	15, 39, 40, 41
Seidel Josef	15
Semecký Jaroslav	10
Servátka	26
Servátková Eliška	26
Shäfer Ladislav	14, 32
Schmidt Roland	18
Síkula Petr	12
Sláma Ivan	10, 11
Směchov Venjamine	30
Smékal Martin	17, 19
Stuchlík Zdeněk	26
Šípoš Václav	15
Šmíd Pavel	18
Štreit Jindřich	40
Šulc Vladimír	16
Šuleř Oldřich	11
Švorčík Věnek	9
Ullmann Werner	15
Válek Antonín ml.	17
Vavřík Ladislav	16, 17, 35, 36, 37
Verdi Giuseppe	30
Vojkovský Karel	9
Vojtěchovský Luděk	18

von Steffelin Christian	18
Weegee	40
Weisshaar Bertram	18
Zadina Bohdan	20
Zeman Miroslav	17
Žižka Jiří	19, 48
Žuška Marcel	17